

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA

DIPLOMSKA NALOGA

ANJA MOHAR

UNIVERZA V LJUBLJANI
PEDAGOŠKA FAKULTETA
ŠTUDIJSKA SMER: PREDŠOLSKA VZGOJA

***LUTKA V PRVEM STAROSTNEM
OBDOBJU***

Diplomska naloga

Mentorica:

Dr. Helena Korošec

Kandidatka:

Anja Mohar

Ljubljana, september 2016

ZAHVALA

Zahvalila bi se mentorici dr. Heleni Korošec za vse potrpljenje in razumevanje, za vse nasvete in pripombe, ki so me pripeljale do zaključka diplomske naloge.

Velika zahvala gre moji družini, predvsem možu Alešu za vse spodbudne besede, da nisem dokončno obupala in sem zbrala dovolj moči, pa sem pripeljala nalogo do konca. Hvala pa tudi mojima sinovoma Nejcju in Luku, ki sta mi dajala še dodatni zagon za delo.

Zahvala pa gre tudi mojim sodelavkam v vrtcu Škratek, ki so mi brezpogojno pomagala pri praktičnem delu.

Hvala tudi ostalim, ki ste pripomogli k mojemu celotnemu šolanju na fakulteti in ste mi stali ob strani.

KAZALO

1	UVOD	9
2	TEORETIČNI DEL.....	10
2.1	DNEVNA RUTINA	10
2.1.1	KURIKULUM ZA VRTCE	10
2.1.2	PRIKRITI KURIKULUM.....	10
2.1.3	DNEVNA RUTINA	11
2.1.4	ELEMENTI DNEVNE RUTINE (povzeto po Kurikulum za vrtce, 1999)	12
2.2	LUTKE.....	15
2.2.1	PRVI STIK.....	15
2.2.2	LUTKE V VRTCU.....	16
2.2.3	IGRA Z LUTKO	17
2.3	KOMUNIKACIJA.....	19
2.3.1	NEVERBALNA KOMUNIKACIJA.....	19
2.3.2	KOMUNIKACIJA S POMOČJO LUTKE	20
2.4	VLOGA VZGOJITELJA.....	22
2.4.1	ANIMACIJA LUTKE.....	24
2.4.2	USTVARJANJE LUTKE	24
3	PRAKTIČNI DEL.....	26
3.1	OPREDELITEV PROBLEMA.....	26
3.2	PREDSTAVITEV VRTCA IN SKUPINE.....	28
3.3	LUTKA LJUBLJENEC	29
3.3.1	DNEVNIK LUTKE LJUBLJENCA.....	29
3.4	PISNA PRIPRAVA ZA 1. DEJAVNOST	33
3.4.1	EVALVACIJA	33
3.5	PISNA PRIPRAVA ZA 2. DEJAVNOST	37
3.5.1	EVALVACIJA	38
3.6	PISNA PRIPRAVA ZA 3. DEJAVNOST	42
3.6.1	EVALVACIJA	43
3.7	PISNA PRIPRAVA ZA 4. DEJAVNOST	46
3.7.1	EVALVACIJA	47
3.8	PISNA PRIPRAVA ZA 5. DEJAVNOST	52

3.8.1	EVALVACIJA	53
4	ZAKLJUČEK	56
5	LITERATURA	58

KAZALO SLIK

Slika 1: Igralnica skupine medvedki	28
Slika 2: Vhod v igralnico.....	28
Slika 3: Animacija Brigite z lutko ljubljencem	29
Slika 5: Kaja pri igri s palčki	35
Slika 4: Urban se igra s palčki	35
Slika 6: Opazujemo svoje popisane prste	36
Slika 7: Tudi Patrik se igra s palčki.....	36
Slika 8: Pesem Medvedek na mostičku	38
Slika 9: Lepimo lističe na jogurtov lonček	39
Slika 10: Urimo fino motoriko	39
Slika 11: Pobarvati je potrebno tudi kuhalnico	39
Slika 12: Medvedek potrebuje še oči in ušesa.....	40
Slika 13: Medvedu bomo naredili obleko	40
Slika 14: Z medvedkom je lepo tudi na kavču	41
Slika 15: Izdelal sem si svojo mucu	43
Slika 16: Le kaj se skriva v vrečki?.....	44
Slika 17: Z lutko tudi telovadimo	44
Slika 18: Uživamo v packanju	48
Slika 19: Tale rožica mi je zelo všeč	48
Slika 20: Spoznavamo senčno gledališče.....	49
Slika 21: Senčne lutke po zgodbi Trije metulji	49
Slika 22: Preizkusili smo se v senčni igri z lutkami.....	50
Slika 23: Zanimivo je opazovati sence na zaslonu	51
Slika 24: Marionete so nam zelo všeč	54
Slika 25: Nogavice je potrebno napolniti s polnilom.....	55
Slika 26: Metulj potrebuje tudi tipalke.....	55

POVZETEK

V diplomski nalogi z naslovom Lutke v prvem starostnem obdobju je predstavljeno vsakodnevno delo v vrtcu, ki ga lahko popestrimo z lutkami. Preko vsakodnevne rutine so otroci prvega starostnega obdobja spoznavali lutke, igro z njimi in komunikacijo s pomočjo lutke. Opazovali smo otroške reakcije na vzgojiteljevo animacijo lutke. Otroke smo skozi različne lutkovne tehnike popeljali v čarobni svet lutk, navezali so se na lutko ljubljenca skupine

V teoretičnem delu sem predstavila dnevno rutino v vrtcu, komunikacijo in vlogo vzgojitelja. V praktičnem delu pa sem s pomočjo lutke ljubljenca in preko različnih lutkovnih tehnik otrokom prvega starostnega obdobja poskušala približati svet lutk.

Ključne besede: lutka, dnevna rutina, animacija lutke, komunikacija.

SUMMARY

The thesis titled »puppets in the first age period« presents everyday work in kindergarten which we can enhance with the use of puppets. Through everyday routine children within first age period were getting acquainted with puppets, they played with them and established communication with the help of puppets. We observed children's reactions to puppets animation which was presented by teacher. With different puppet tehcnics we took children into magic world of puppets where childer also choose their favorite puppet.

In theoretical par I introduced daily routine in kindergarden, communication and teacher's part.

In the practical part I managed with the help of individual's favorite puppet and through different puppet tehcnics for the children within first age period to show them the world of puppets.

Key words: puppet, daily routine, doll animation, communication

1 UVOD

»Svet lutk je svet poezije, humorja, fantazije... svet, ki ne pozna meja med ljudmi, živalmi, rastlinami in predmeti. To je izmišljen in usklajen svet. Lutka lahko naredi nešteto trenutkov, ki so neizvedljivi v realnosti (Pokrivka, 1985).

V svoji diplomski nalogi želim predstaviti splošne definicije lutke, kako je lutka lahko vključena v vsakdanjik vrtca, kako povezuje dnevno rutino v skupini, kako otroci v prvem starostnem obdobju sprejemajo lutko, preko nje komunicirajo z okoljem in kakšni so njihovi odzivi na vzgojiteljevo animacijo lutke.

Lutka kot čudovito vzgojno sredstvo, ki spodbuja otrokov razvoj, otroka motivira in ga spodbudi k različnim dejavnostim, se mi zdi odlična rešitev za otroke v prvem starostnem obdobju, ko se otrok začne spoznavati z okolico, igro z vrstniki in sodelovanju v skupini.

Prav tako pa lutka pomaga zlasti tistim otrokom pri vključitvi v skupino, ki imajo govorne in čustvene težave, saj se otrok lažje zateče k lutki po tolažbo in se ji zaupa. Lutka ga potolaži in ga tudi spodbudi, da lažje premaga težave.

Predvsem pa je lutka odlično motivacijsko sredstvo v roki vzgojitelja, lahko tudi otroka, lutkina dejanja in besede so močnejše od kogar koli drugega.

»Lutka zmore vse, česar človek ne. Lutka lahko leti, se bojuje, premaga hudobne čarovnice, je močnejša od največjega velikana in prežene celo najhujše strahove, ki prihajajo ponoči. Neverjetna moč, ki jo zmore celo čisto majhna lutka iz tkanine ali papirja« (Korošec, 2004, str. 114).

2 TEORETIČNI DEL

2.1 DNEVNA RUTINA

2.1.1 KURIKULUM ZA VRTCE

Kurikulum za vrtce (1999) je nacionalni dokument, ki ima svojo osnovo v analizah, predlogih in rešitvah, ki so uokvirile koncept in sistem predšolske vzgoje v vrtcih (Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji, 1995, Zakon o vrtcih, Šolska zakonodaja I, 1996), kot tudi v sprejetih načelih in ciljih vsebinske prenove celotnega sistema vzgoje in izobraževanja (Izhodišča kurikularne prenove, Nacionalni kurikularni svet, 1996). Je dokument, ki na eni strani spoštuje tradicijo slovenskih vrtcev, na drugi strani pa z novejšimi teoretskimi pogledi na zgodnje otroštvo in iz njih izpeljanimi drugačnimi rešitvami in pristopi dopolnjuje, spreminja in nadgrajuje dosedanje delo v vrtcih.

V kurikulumu za predšolske otroke je na izvedbeni ravni nujen preplet različnih področij dejavnosti in preplet z dnevno rutino (prav tam).

2.1.2 PRIKRITI KURIKULUM

Enako pomembne kot zapisani cilji in vsebine v kurikulumu so tudi vsakodnevne dejavnosti v vrtcu, komunikacije in interakcije z otroki in med otroki, raba pohvale ali graje, pravila za nadziranje časa in prostora. Ravno pri teh dejavnostih se prikriti kurikulum lahko najmočneje uveljavlja. Prikriti kurikulum zajema mnoge elemente vzgojnega vplivanja na otroka, ki niso nikjer opredeljeni, a so mnogokrat v obliki posredne vzgoje učinkovitejši od neposrednih vzgojnih dejavnosti, ki so opredeljeni v zapisanem kurikulumu (v Kurikulum za vrtce, 1999, str. 20).

Za koncept prikritega kurikula bi lahko rekli, da je po svojem nastanku, razvoju in nenazadnje po sami vsebini zunaj-pedagoški in zunaj-psihološki koncept.

Vzporedno s procesom, ki se v vrtcu odvija načrtovano, javno, se odvija proces nenačrtovanega, nevidnega, prikritega kurikuluma. Strokovnjaki so mnenja, da prikriti kurikulum močno vpliva na izvedbeno obliko uradnega načrta in s svojim vplivanjem pogosto spreminja prvotno intenco uradnega kurikuluma.

Pod pojmom »prikriti kurikulum« strokovnjaki razumejo tista dejanja vzgojiteljice, ki niso neposredno načrtovana in predvidena, torej tudi niso reflektivna. Pomembni dejavniki prikritega kurikuluma so mnoge dnevne interakcije med odraslimi in otroki ter nenačrtovana komunikacija vzgojiteljice s posameznimi otroki ali skupino, sporočila, dogovori, zahteve, mimogrede izrečene izjave, raba pohvale in kaznovanja, raba pravil za nadziranje prostora in časa, organizacija časa in prostora v vrtcu, dnevna rutina (Jazbec, 2005, str. 5).

Za prikriti kurikulum bi zato še drugače lahko rekli, da pomeni prisotnost širših družbenih/kulturnih/ideoloških vplivov v vrtcu oziroma šoli, vplivov, zaradi katerih so si vrteci in šole kot institucije tako podobni.

Prikriti kurikulum pomeni predvsem najbolj vsakdanjo, najbolj navadno dnevno rutino. Dodajmo zdaj, da je prav kot dan na dan ponavljajoča se rutina zanjo značilno, da se jo tihoma privzema kot nekaj najbolj samoumevnega, kot dano.

Kot opozarja M. Batistič Zorec (2005, str. 17) pa »bistvo prikritega kurikuluma niso »zasebna« pojmovanja in predsodki nekaterih odraslih, ampak splošno razširjena pojmovanja, ki so družbeno posredovana«.

2.1.3 DNEVNA RUTINA

Otrokov vsakdan v vrtcu, ki ga usmerjajo odrasli, je v mnogih pogledih vnaprej določen že z omejitvami prostora, materialov, dnevnim redom in časom, pravili ipd. Mnogi vzgojitelji se tega zavedajo in namenoma ustvarjajo demokratične poti dogovarjanja in sovplivanja, ki zagotavljajo njihovo sooblikovanje poteka življenja v vrtcu (Turnšek, 2009, str. 30, v Devjak, Skubic).

Dnevna rutina je razpored vsakodnevnega življenja in dela otrok in vzgojiteljice v vrtcu. Z njim opredelimo ritem in strukturo dnevnih aktivnosti, zadovoljimo potrebo otrok po urejenem toku življenja in dela, preprečujemo napetost in agresijo in z njo se otroci počutijo varneje.

Dnevna rutina omogoči otrokom predvideti, kaj se bo zgodilo, in jim omogoča nadzor nad tem, kaj bodo počeli v posameznih delih svojega dne. Skozi običajno dnevno rutino, ki se osredotoča na priložnosti za aktivno učenje, otroci in odrasli vzpostavljajo občutek skupnosti.

Dnevna rutina ponuja otrokom dosleden razpored dogodkov, na katerega se lahko zanesejo in ga razumejo. Odraslim pa pomaga organizirati čas z otroki. Zato se deli dnevne rutine kot kamni, na katere stopamo na naši poti. Na tej poti se otroci vključujejo v raznovrstne dejavnosti in izkušnje, ki jih zanimajo in ustrezajo njegovi igrivosti in iznajdljivosti. Dosledna dnevna rutina otrokom pušča dovolj časa, da uresničujejo svoje interese, izbirajo in se odločajo ter rešujejo svoje probleme v kontekstu trenutnih dogodkov.

Dnevna rutina skrbi za strukturo dogodkov dneva – strukturo, ki ohlapno definira, kako otroci uporabljajo koticke in v kakšne tipe interakcij vstopajo z vrstniki in odraslimi v določenem času.

Če otroci vedo, kaj lahko pričakujejo, jim to pomaga razvijati občutek varnosti in obvladovanja. Dnevna rutina tudi ohranja ravnotežje med omejitvami in svobodo otrok. Otroci se počutijo varne zaradi predvidljive strukture dnevne rutine in jasnih, primernih omejitev, v okviru katerih lahko neovirano razvijajo svoje načine delovanja. (prav tam)

Dnevna rutina v vrtcu se mi je vedno zdela zelo pomemben del dneva, ki ga otroci preživljajo v vrtcu. Dnevno rutino otroci usvojijo v nekaj mesecih, eni se navadijo prej, drugi malo kasneje. Vsem strokovnim delavkam, ki delamo v vrtcu, pa je pomemben cilj, da se otroci

dobro počutijo, se počutijo varne in so jim zagotovljene njihove potrebe, želje, interesi. In ravno preko dnevne rutine jih lahko nudimo največ tega. Vendar se pri nekaterih otrocih zgodi, da jim dnevna rutina ne nudi dovolj varnosti ali se celo počutijo nelagodno in neprijetno.

Doslednost rutine je posebej pomembna takrat, ko se otroci prvič soočajo z začasno ločitvijo od svojih staršev ali skrbnikov. Dnevna rutina olajša prehod otrok od doma v vrtec, ker gradi občutek skupnosti.

Kakovostni dnevni red naj zajema aktivne in umirjene dejavnosti, zunanje in notranje dejavnosti, dejavnosti v majhnih oziroma večjih skupinah in individualno ter svobodne in načrtovane dejavnosti.

Otrokov dan v vrtcu je načrtovan skozi cel dan, vse dejavnosti se med seboj prepletajo in izhajajo ena iz druge. V vseh dejavnostih se otrok uči, nobena ni bolj ali manj pomembna. Elementi dnevne rutine, ki se prepletajo z usmerjenimi dejavnostmi, zagotavljajo predvidljivo zaporedje dogodkov, gladke prehode in doslednost v pričakovanjih in podpora odraslega do otrok (prav tam).

2.1.4 ELEMENTI DNEVNE RUTINE (Kurikulum za vrtce, 1999)

- **PRIHOD OTROKA V VRTEC**

Otrok vzpostavi prvi pomemben stik s strokovnimi delavkami in drugimi vrstniki. Trudimo se spoznati in upoštevati otrokove specifične potrebe po določenem načinu vključevanja v oddelek. Starši imajo možnost prenesti strokovnim delavkam kratke informacije, ki so pomembne za otrokovo bivanje v vrtcu. Potekajo jutranje dejavnosti, ki jih bogatimo z dodatno ponudbo, najpogosteje nestrukturiranega materiala.

Pomembno je, da vsakega otroka sprejmemo v skupino z dobro voljo, da se čuti sprejetega, ga pozdravimo, mu nudimo pomoč pri prihodu v igralnico, ga tudi »pocrkljamo«, če to potrebuje (predvsem v mlajših skupinah).

- **HRANJENJE**

Hranjenje v vrtcu naj poteka čim bolj umirjeno, brez nepotrebne čakanja, pripravljanja, pri obrokih se ne hiti. Dopusča naj izbiro in možnost, da si otroci postrežejo sami, če to želijo. Pri hranjenju se je potrebno izogibati tekmovanju in neposrednemu prijemanju otrok. Pozorni pa moramo biti tudi na posebne navade družin, npr. vegetarijanska prehrana.

Zelo je pomembno, da otrokom v vrtcu zagotovimo dovolj časa za prehranjevanje, da se z njimi pogovarjamo o hrani ter da jih navajamo na samostojnost. Izkušnje kažejo,

da večkrat »zmanjka časa«, saj se dejavnosti včasih zavlečejo in takrat vzgojitelji hitijo s pripravo na čas kosila, kar se zdi nepotrebno.

- **NEGA IN SKRIB ZASE**

Otroka sprva negujemo, nato se navaja na samostojnost pri skrbi zase, si pridobiva higienske in zdravstvene navade.

Pri negi je pomembno, da se vsakemu otroku posvetiš, mu nudiš pomoč pri umivanju, na stranišču, ga spodbujaš k samostojnosti.

- **USMERJENE DEJAVNOSTI**

Navadno se v večjem delu odvijajo v času po jutranji malici, kjer smo še dodatno pozorni na načrtovanje iz vseh šestih področij kurikula, ki se prepletajo v samih izvedbah dejavnosti. Cilji iz teh dejavnosti se najpogosteje uresničujejo tudi v ostalem času bivanja otroka v vrtcu, saj se povezujejo tudi z elementi dnevne rutine.

Dejavnosti bi morale biti izvajane glede na interese otrok. Ko so otroci motivirani, je potrebno to »izkoristiti«, ko pa opaziš, da jih določene stvari ne zanimajo oziroma včasih pride dan, ko jih enostavno ni moč spodbuditi k nobeni stvari, je najbolje, da takrat otrokom ponudiš le prosto igro.

- **UREJANJE IN POSPRAVLJANJE PROSTORA**

Otroci v skladu s svojimi zmožnostmi sodelujejo s svojimi idejami pri urejanju in pospravljanju. Pomembno je, da vsak otrok postori čim več sam ter da presegamo delitev opravil glede na spol.

Otroci se v igralnici počutijo kot doma, saj v vrtcu preživijo velik del svojega vsakdana, zato je pomembno, da se v igralnici počutijo domače, sprejeto. Otroci morajo sodelovati pri urejanju prostora, spreminjati je potrebno kotičke, dodajati nove stvari, da so otrokom na dosegu.

- **BIVANJE ZUNAJ**

Iz razloga utrjevanja zdravja in krepitve imunskega sistema je priporočljivo bivanje na svežem zraku ob večini vremenskih pogojev, v ustreznih oblačilih in obutvi. Otrok ima zunaj večji prostor za gibanje in nudeno možnost razvoja različnih gibalnih konceptov, ki so za otrokov razvoj zelo pomembni. Bivanje na vrtčevskem igrišču se dopolnjuje s sprehodi, ki so tudi ciljno naravnani.

Potrebno je otrokom nuditi čim več časa, da ga preživijo na prostem, da čim več gibajo, izvajajo naravne oblike gibanja.

- **POČITEK OTROK**

Počitek in spanje ne bi smela biti ne obvezna ne časovno preveč strogo določena; organizacija počitka je odvisna od individualnih potreb, organizacije posebej utrudljivih dejavnosti, sprehodov, obiskov različnih institucij, izletov.

Vsem otrokom je potrebno nuditi počitek, kot ga potrebujejo. Zagovarjam tudi aktivni počitek, vendar pa tu največkrat nastane problem pri prostoru, saj imamo v večini na razpolago le igralnico, kjer pa je težko istočasno nuditi tako počitek in mir tistim, ki to potrebujejo, kot tudi dejavnosti za tiste, ki ne potrebujejo počitka.

- **ODHOD DOMOV**

Pomembno je posvetiti pozornost otroku tudi, ko odhaja domov, da začuti, da je naslednji dan spet dobrodošel tudi v vrtcu. Otrok se navaja na pospravljanje igrač za seboj, preden zapusti vrtec.

Menim, da je tudi pri odhodu domov potrebno pozdraviti vsakega otroka, mu zaželeli lep preostanek dneva, se s starši pogovoriti tudi o kakšnih posebnostih.

Prehod iz dejavnosti ali od kosila k počitku pa naj bo postopen in naj poteka brez pretirane naglice, hitenja s pospravljanjem, pripravljanjem ležalnikov itn. pri organizaciji dnevne rutine v vrtcu je treba čim bolj omejiti čas čakanja, pospravljanja, neaktivnosti (1999, str. 21).

Povejmo kar naravnost: dnevna rutina, vsak dan, vsak teden, vsak mesec, vsako leto, vedno znova ponavljajoča se in vseprisotna najbolj navadna dnevna rutina.

Četudi tiha in prikrita, pa dnevna rutina ni nič manj dejavna, nič manj formalna (dnevna rutina posameznika oblikuje, oblikuje njegovo identiteto, oblikuje osebnost), nič manj ne uči otrok, kot jih uči sama kurikularna vsebina v ožjem pomenu besede. Uči celo (naj)bolj učinkovito (1999, str. 24).

2.2 LUTKE

Med prebiranjem literature zasledimo, da je o lutki veliko zapisanega in jo vsak definira po svoje. Pri vseh pa je skupno dejstvo, da je lutka neživ predmet, ki s pomočjo druge osebe oživi.

»Lutke so živahna bitja, ki nas s svojo pojavo v hipu prenesejo v pravljčni svet. Čeprav se med nastopom praviloma ves čas gibljejo, so lahko popolnoma toge ali brez gibljivih delov. Seveda pa vsak gibljivi del lutke poveča njeno izraznost« (Zorec, 2007, str. 58).

Majaron (2002, povzeto po Mikuš) o lutki pravi, da »je univerzalni pripomoček in je lahko vzgojitelju v veliko pomoč tako pri uresničevanju učnih ciljev kot pri socializaciji otrok v skupino, reševanju konfliktov, izražanju čustev in razvijanju pozitivne samopodobe. Pri otrocih deluje kot motivacijsko sredstvo ali je njihov zaupnik. V njih prebuja domišljijo in ustvarjalnost, ki sta pomembni popotnici v svet izobraževanja in otrokovega razvoja«.

Trefalt (1993) meni, da lahko lutko definiramo kot »gledališki, snovni odrski simbol, ki predstavlja dramski lik in je voden posredno ali neposredno s pomočjo lutkarja«.

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika je lutka definirana kot umetno izdelana figura, ki večinoma, ne pa nujno - predstavlja osebo ali žival v okviru različnih predstavitev.

»Otroci lutki zaupajo, se sproščeno pogovarjajo z njo, se jo želijo dotakniti in jo božati. Sprejmejo jo kot živega člana svoje skupine, jo občudujejo in jo aktivno vključujejo v svoje delo. Lutka otroke popolnoma čustveno prevzame, je njihov zaupnik in zaveznik« (Korošec, 2003, str. 3).

H. Korošec (2004, str. 103) meni, »da so lutke za otroke zelo privlačne, imajo posebno moč in energijo, ki jo zmorejo le one. Vsak predmet lahko oživi in postane nova oseba, ki bo pripravila otroke za spontano komunikacijo ali motivacijo k učenju«.

Lutka izvira iz ritualov. Zadržala je tri nivoje stilizacije (virtualne, gibalne in zvočne), ki jo v poenostavitvi naredijo hitro razvidno, prepoznavno. Pri nastajanju lutke urimo razne spretnosti in pri igri z njo razvijamo in vzpostavljamo socialne korelacije (Majaron, 2002, str. 97).

Če hočemo, da lutka zaživi, ji moramo posvetiti vso svojo pozornost, še zlasti s pogledom, sicer ostaja »mrtva«. S tem smo svojo energijo usmerili vanjo in skozi njo vzpostavljamo komunikacijo, ki je manj »ogrožajoča«, kot je običajna komunikacija »iz oči v oči« (prav tam).

2.2.1 PRVI STIK

Majaron (2002) poudarja, da »se otrok z lutko sreča zelo zgodaj. Če ne prej, ko stopi v vrtec. V roki vzgojitelja je že prvi dan »osebica«, ki pomaga premagovati ločitveni strah, saj se

prijazno zanima za otrokovo igračo, ki ga je spremila v novo okolje. Prav ta lutka je postala glavna avtoriteta – močnejša od vzgojitelja, njej uspe urejati nesporazume, njej otrok zaupa svoje težave, skozi njo vzpostavlja simbolično komunikacijo z okoljem, saj je neposredna preveč stresna in zahteva obvladovanje besedišča. Lutka pa omogoča čustveno reakcijo, ki je pogosto neodvisna od besed (neverbalna komunikacija). Preprosta vzgojiteljeva lutka otroka vzpodbudi tudi k lastni ustvarjalnosti in tako se rodijo prvi kreativni izdelki, ki močno utrdijo otrokovo samopodobo«.

D. Zorec (2007) pravi, da je potrebno zelo malo, da otroke popeljemo na čudovito popotovanje v svet lutk, kjer se lahko vživijo v pravljične ali domišljajske junake, z njimi sočustvujejo in se soočajo s številnimi zapleti, težavami in prigodami njihovega razgibanega življenja.

2.2.2 LUTKE V VRTCU

Lutka v vzgojnem procesu lahko zelo veliko prispeva k manj stresnemu vključevanju v vrtec, k vključevanju otroka v socializacijski proces, pri prehodu iz obdobja igre k učenju, k vključevanju v skupinsko delo. S tem pa lutke izzivajo tudi domišljijo, ustvarjalnost in še in še: lutka zna plesati, si izmišlja besede in izraze, zna povedati zgodbo, pesem. Ves čas sprašuje, saj je zelo radovedna, po drugi strani pa tudi pametna, saj otrokom razloži na svoj način, kar mogoče oni ne vedo. Vedno je pripravljena otrokom pomagati in se z njimi igrati.

V predšolskem obdobju se otroci srečajo z lutkovno predstavo, ki jo največkrat pripravijo kar vzgojiteljice, včasih se udeležijo lutkovne predstave v gledališču (starejše skupine) ali jih obišče gostujoča skupina. S tem pa se pravzaprav začne njihov vstop v svet gledališča in lutk.

C. Sterling (v Korošec, 2004, str. 110), nekdanja svetovalka za lutko v vzgoji pri Puppeteers of Amerika je napisala, da lutke otrokom nudijo pogoje za doseg naslednjih vzgojno-izobraževalnih ciljev:

- spodbujati kreativno izražanje,
- stimulirati in povečati domišljijo,
- razvijati spontano besedno izražanje,
- izboljšati govor in izgovorjavo,
- vaditi spretnosti pisanja in gladkega branja,
- pridobiti si občutek za vrednotenje literature,
- medsebojno usklajevati in razvijati občutek za čas in prostor,
- spodbujati otrokov občutek lastne vrednosti,
- doseči samozaupanje in osebno zadovoljstvo,
- sprostiti strahove, agresijo in frustracije na sprejemljiv način,
- razvijati socialno-interakcijske spretnosti.

Tem ciljem lahko dodamo še sledeče:

- pridobivati sposobnosti za reševanje problemov,

- izboljšati fino motoriko,
- izboljšati sposobnosti poslušanja,
- naučiti se sprejemati in dajati ideje,
- opazovati svet z vsemi čutili; zapomniti si opazovano, nato pa ga obdelati in oživiti z lutkami
- delo ovrednotiti.

H. Korošec je mnenja, da »lahko v skupini predstavljajo problem tihi, zadržani otroci, »nastopači«, hiperaktivni in osamljeni otroci. Vsak od teh potrebuje posebno spodbudo in pomoč. Direktna komunikacija je dostikrat neuspešna, otrok se še bolj zapre vase oziroma zavrne komunikacijo. Igra z lutko lahko pomaga prebroditi takšne težave. Lutka je medij, ki pomaga vzgojitelju pri integraciji posameznika v skupino. Deluje kot sredstvo za zmanjševanje napetosti, sproščanje. Otrok se ob izdelavi lutke počuti sprejetega, lahko se dokaže na svoj način. Tako najde svoje mesto v skupini«.

2.2.3 IGRA Z LUTKO

V Kurikulumu za vrtce (1999:19) je otroška igra opredeljena kot tista dejavnost, ki na najbolj naraven način združuje temeljna načela predšolske vzgoje in je v primeru, da je opredeljena dovolj široko v smislu preseganja svoje vpetosti v tako imenovani akademski ali razvojni pristop v predšolski vzgoji, razumljena kot način otrokovega razvoja in učenja v zgodnjem obdobju. Je dejavnost, ki se izvaja zaradi nje same, je notranje motivirana, svobodna, odprta ter za otroka prijetna .

M. Batistič Zorec (2005, str. 12) meni, da je »igra spontana, ustvarjalna aktivnost, ki jo zasledimo v različnih obdobjih človekovega življenja in ne le v otroštvu pri čemer je v predšolskem obdobju igra otrokova prevladujoča dejavnost. Otrok se med igro psihično in fizično razvija. Od njegove trenutne razvojne stopnje pa je odvisno, kakšno igro bo izbral in na kakšen način se bo igral. Igra ima velik vpliv na otrokov napredek in pomembno vpliva na vsa področja otrokovega razvoja«.

Ko v otrokovo aktivno in domišljjsko igro vključujemo gledališče in igro, mu omogočimo izmenjavo izkušenj in mu neposredno približujemo njegov kulturni okvir. Ključnega pomena je, da otrok izkusi gledališko igro in s tem pridobi izkušnjo pripovedovanja, vključevanja gibanja in oživljanja predmetov v kreativno in simbolno igro (Cvetko, 2010).

Za simbolno igro je značilno, da je opredeljena s prvinami, ki so le mentalno reprezentativne in niso dejansko prisotne. Otrok pri igri reprezentira neko dejanje, predmet, osebo ali pojav iz realnega ali domišljjskega sveta. V igri torej uporablja simbole, pri čemer je simbol pojmovan kot izvrševanje konvencionalnih akcij, ki nosijo neki pomen, ali kot uporaba predmetov v namene, ki imajo konvencionalen pomen (Duran, 1995, v Marjanovič Umek 2001).

Za simbolno igro morajo imeti otroci dovolj časa, primerno število bolj ali manj strukturiranih in realističnih igrač in igralnih materialov ter seveda primeren prostor. Dejavnosti pretvarjanja so pogostejše, če je vzgojiteljica po potrebi model za pretvarjanje in če pretvarjanje pri otrocih spodbuja. Simbolne igre je manj in se pojavlja redkeje, če otroci nimajo dovolj časa ali prostora za igro, če je vzgojiteljica nezainteresirana za tovrstno igro ali pa v zmotnem prepričanju ponudi otrokom premalo tudi realističnih strukturiranih igrač. Tudi visoka raven vzgojiteljčine direktivnosti lahko zmanjša možnosti za interakcije med otroki, ki pa so nujen pogoj za uspešno simbolno igro (Marjanovič Umek, 2001, str. 126).

Otrok se v igri z lutko vsesplošno razvija in seveda sprosti. S pomočjo lutke se lažje preda domišljiji, ta ga prenese v čarobni svet, katerega si želi.

Otrok lahko z lutko odigra prizor, kjer lahko čustva izrazi, se jih osvobodi in razreši notranje konflikte.

Čustva so zelo pomembna za medsebojne odnose. Prepoznavanje čustev pri sebi in poznavanje lastnega doživljanja čustev nam omogoča poznavanje čustev pri drugih (razvijanje empatije). Lutke pa so nam pri tem v veliko pomoč. Lutka nam omogoči, da otrok preko nje spozna pomen razpoloženja, kontekst dogajanja, kar spodbuja njegov miselni, fantazijski in emocionalni svet. S tem, ko se otrok vživi v lutko (lik junaka) in način doživljanja, razvija čustveno inteligenco in sposobnost empatije. Lutka je izredna motivacija za bogatenje in senzibiliziranje otrokovega čustvenega in socialnega potenciala (Gobec, 2002).

Skozi dramske oziroma domišljjske igre z lutko otroci postopoma dojamejo, kaj je v njihovem svetu realno in kaj ne. S preizkušanjem lastnih sposobnosti in meja v okolju, z lutkovno igro zaigrajo tisto, kar so videli, slišali, čustveno doživeli. Lutke so še posebno dobro sredstvo za otrokovo neverbalno in verbalno izražanje notranjih konfliktov v zvezi z realnostjo. Z lutkami otrok lahko zaigra situacije, kakršne bi si želel, a ve, da so v realnosti neizvedljive.

2.3 KOMUNIKACIJA

Izraz komunikacija izhaja iz latinske besede *communicare*, kar pomeni naznanilo, sporočilo, občevanje, povezanost, povezava. Izraz *communicare* latinsko pomeni napraviti skupino, deliti kaj s kom, sporočiti, občevati, v medsebojni zvezi biti, spojen biti, vezati (<https://sl.wikipedia.org/wiki/Komuniciranje>).

Komunikacija je kompleksen in mnogovrsten proces pretoka informacij, ki ne nosi le sporočila o slovarskem pomenu uporabljenih besed, ampak o namenu, o izvoru in o odnosu med ljudmi.

Komunikacija poteka s pomočjo nekega medija ali prenosnega sredstva. Za človeško komunikacijo so to verbalna, neverbalna ali tehnična sredstva, na primer jezik, mimika, kretnja. Sredstva, ki jih uporabljamo za prenos sporočila, imenujemo tudi komunikacijski kanal (Korošec, 2004).

Komunikacija, medsebojni odnosi in interakcija so pomembni elementi skritega kurikulumu. Pomembno vlogo imajo pri tem vzgojitelji in njihove komunikacijske spretnosti. Čim bolj so razvite vzgojiteljeve komunikacijske spretnosti, tem večja verjetnost je, da bo med starši in vzgojitelji prevladala reflektirajoča komunikacija, meni J. Lepičnik Vodopivec (1996).

Upoštevanje in spoštovanje osebnosti staršev je temelj za vzpostavljanje medsebojnih odnosov. Bolje kot se starši in vzgojitelji med seboj poznajo, tem boljše je razumevanje otroka, njegovega razvoja, vedenja, komunikacija. Zaupanje je temelj dobrih odnosov, na katerem se gradi vzajemno spoštovanje.

Komunikacijski odnosi, ki se nujno vzpostavijo med otroki, med odraslimi in otroki v vrtcu oziroma v posamezni skupini, so nosilci prikrita kurikulumu. Interakcija je odnos, kjer ena oseba vpliva na obnašanje drugih. Najpomembnejši vidiki vrtca so odnosi, ki jih zaposleni ustvarjajo med seboj, z otroki in s starši ter tako z lastnim zgledom prenašajo modele komunikacije na otroke v skupini in neverbalne spremljave izrečenega; na konkretne rezultate komunikacije bolj kot vsebina vplivata način in kontekst izrečenega. Način vzgojiteljičine komunikacije je eden najpomembnejših pokazateljev demokratizacije ter upoštevanje otrokovih pravic (Jazbec, 2005, str. 21).

Otroci lahko izražajo svoje občutke, misli, odnos do okolja, do ljudi z lutkami, z maskami, z mimiko, s pantomimo, z gibom, z improvizirano igro, z jezikovnim ustvarjanjem, z glasbo...

Verbalna in neverbalna komunikacija sta zelo pomembni. Zgled otrokom smo odrasli. Če hočemo, da bodo naše besede imele moč in jasnost, moramo verjeti v to kar govorimo.

2.3.1 NEVERBALNA KOMUNIKACIJA

H. Korošec (2005) je mnenja, da lutka otroku omogoča tudi čustveno reakcijo, ki pa je od besed neodvisna, zato je pri lutki pomembna tudi neverbalna komunikacija.

Mnogi otroci se verbalno težko izražajo in imajo zato težave z vključevanjem v skupino. Neverbalno, simbolno sporočanje z lutko in z drugimi gledališkimi sredstvi pomagajo otroku pri komunikaciji z okoljem in pri graditvi pozitivne samopodobe.

Majaron (2002, str. 97) meni, da je »lutka posebno močna pri neverbalnih oblikah komunikacije. Zaradi jasne stilizacije so njene spodbude in sugestije razvidne kljub slabšemu razumevanju besedišča. To je izjemnega pomena pri mladih osebah, nevesočih verbalnih odtenkov, saj so večinoma zelo senzibilne in težko pristajajo na običajne oblike verbalne komunikacije«.

Tako kot lutkar tudi vzgojitelj verjame v moč lutke. Kajti lutka je vzgojitelji v veliko pomoč pri posredovanju vzgojno-izobraževalnih vsebin. Mnogokrat lahko pomaga iz zagate, ko iščemo tisti »trik«, s katerim bomo otroke dobro motivirali. Otroci lutki zaupajo. Vzgojitelja imajo radi, a vendarle predstavlja avtoriteto. Lutka pa je »eden izmed njih« - z enakimi težavami, z enakimi strahovi, z enako željo po igri. Čeprav lutka oživi šele v rokah vzgojitelja, verjamejo, da je z njimi čisto nova oseba. In tej osebi lahko popolnoma zaupajo. Prepričani so, da za skrivnost, ki jo imajo z lutko, vzgojitelj ne ve (Korošec, 2004).

H. Korošec (2004) v svojem članku Lutke - otrokov vsakdan v vrtcu in šoli pravi, da »je današnji svet precej naravnani k zahtevam, da je čustva potrebno obvladati, ne jih iskreno pokazati, zlati pa je zelo slabo, če človek pokaže negativna čustva – jeza, strah, negotovost. Otrok, zmeden od lastnih občutij in zahtev sveta odraslih, pogosto ne ve, kako odreagirati in kako oziroma ali sploh pokazati kaj čuti. Otrok potrebuje sprejemljiv način, da izrazi močna čustva. Igra z lutko mu to nudi. Vsak človek kdaj čuti jezo, strah, ljubosumje in negativizem. Otrok bo zaigral prizor, kjer ta čustva lahko izrazi, se jih s tem osvobodi in razreši notranje konflikte«.

Lutka, ki jo otrok oživi, bo prepričljiva in zares oživljena le, če ji bo otrok vdahnil tri nivoje stilizacije, po katerih je tako prepoznavna: vizualno, glasovno in gibalno. Neverbalni vidik igre z lutko otroke z nizko sposobnostjo govornega izražanja, z nizko intelektualno sposobnostjo ali otroke z različnimi čustvenimi težavami, ki si drugače ne upajo vključevati v komunikacijo, spodbudi, da se opogumijo komunicirati (prav tam).

2.3.2 KOMUNIKACIJA S POMOČJO LUTKE

»Komunikacija z lutko v roki poteka v dveh smereh: najprej se odrasli z lutko v roki naslavlja na otroka, potem pa bo tudi otrok skozi lutko, morda animacijo svoje igrače reagiral in poslušal izraziti svoje mnenje« (Majaron, 2002, str. 33).

Izhajamo iz dejstva, da je lutka odličen medij za komunikacijo med vzgojiteljem in otrokom ter med otroci samimi. Kot posrednik v komunikaciji lutka izboljšuje medsebojne odnose in sprošča vzdušje v skupini. Kot močno simbolno sredstvo nudi otroku možnost izražanja čustev, sproščanja konfliktov in v simbolnih situacijah »kot da« sporočanje lastnega videnja realnega sveta. Vzgojitelju pa so lutke v pomoč pri lažjem razumevanju otroka, prepoznavanju njegovih čustev in težav in pri hitrejšem in zanimivejšem doseganju ciljev učnega načrta (prav tam).

»Oblika neposredne komunikacije »iz oči v oči« med odraslim in otrokom postane veliko manj stresna s pomočjo lutke. Lutka nam priskoči na pomoč pri izražanju čustev in pri besedni komunikaciji, pri kateri je veliko otrok zadržanih. Zelo je pomembna zavestna podreditev učitelja lutki, ki je potrebna za prepričljivo komunikacijo skozi lutko. Lutki, ki si jo otrok sam izbere kot vzor ali avtoriteto, pa je možno marsikaj zaupati brez sramu ali zadrege. Otrokova komunikacija skozi lutko je zato mnogo preprostejša, ohranja otrokovo dostojanstvo in utrjuje pozitivno samopodobo« (Majaron, 2002, str. 59-60).

2.4 VLOGA VZGOJITELJA

»Učinkovito, aktivno poslušanje vzgojitelja pomeni prepoznavanje potreb otrok in staršev oziroma vseh drugih, ki vstopajo v proces komunikacije; pomeni usklajenost nebesednega z besednim vidikom poslušanja« (Devjak, Novak in Lepičnik Vodopivec, 2009).

V vzgojno-izobraževalnem komunikacijskem procesu ni dovolj, da le otrok posluša vzgojitelja, ker gre v tem primeru za enosmeren proces, ampak je pomembno, da poteka dvosmerna medosebna komunikacija, v kateri tudi vzgojitelj zna poslušati otroka (prav tam).

»Pedagogova vloga je biti spodbujevalec in opazovalec. Zanj je mnogo pomembnejše spremljati potek dela, med katerim otroci mimogrede obvladajo marsikatero novo spoznanje, ki bi ga morda v drugih okoliščinah s precej več truda. Spretnost gibanja, ki jo osvojijo ob delu z lutkami, jim bo pomagala pri neverbalnem izražanju, pri komunikaciji z gibom. Tudi zavrtim otrokom bo pomagala do pozitivne samopodobe. In prav to, omogočiti otroku, da pokaže vse svoje posebne sposobnosti, iskati in spodbujati njegovo individualnost in ustvarjalnost – to so gotovo glavni cilji vsakega vzgojitelja oziroma učitelja« (Majaron, 2002, str. 102).

Po mnenju Piageta (Hohmann, M. in Weikart, D., 2005, str 23) je vloga vzgojitelja ključna, a jo je težko izmeriti: pravzaprav je njegova vloga v zbujanju otrokove radovednosti in spodbujanju raziskovanja. To doseže tako, da spodbuja otroka, da si zastavi svoje probleme, in ne tako, da mu probleme vsili ali mu narekuje rešitve. Odrasli mora iskati nove načine za spodbujanje otrokove dejavnosti in biti pripravljen spremeniti svoj pristop, ko otrok zastavlja vprašanja ali razmišlja o novih rešitvah. Še posebej tedaj, ko so te rešitve napačne ali nepopolne, je vloga vzgojitelja poiskati primere, tako da bo otrok lahko popravil svoje napake in poiskal rešitve skozi neposredna dejanja.

Učitelj, ki želi stopiti v svet otrokovih kvalit, mora otroka spodbujati pri izražanju njegovih misli in pogledov, sam pa pazljivo prisluhniti temu, kar ima otrok povedati (v Korošec, 2002).

Kroflič (1997) v svoji knjigi z naslovom Med poslušnostjo in odgovornostjo piše, da je vloga vzgojitelja v tem, da zagotovi tiste potrebne elemente, ki lahko otroke povežejo v čvrsto in pravično skupnost.

Vzgojiteljčina poklicna vloga je sicer vezana na predstave, norme, in pričakovanja, ki jih neka kultura v nekem času postavlja pred vse pedagoške poklice, kljub temu pa ima vzgojiteljica predšolskih otrok specifično vlogo. Je namreč prva, ki sprejme otroka neposredno iz družinske oskrbe in vzgoje, torej tudi prva, ki na nek način reprezentira (skupaj z vrstniki v skupini otrok) »zunanji«, družbeni svet.

Noben pedagoški delavec, ki dela z otrokom kasneje, ne more več tako neposredno vstopiti v otrokov svet in v svet, ki mu je najbolj blizu, to je v družino.

Zato je vzgojiteljica pri svojem delu posebej odvisna od tega, kakšen je bil dosedanji otrokov družinski in neposredni »socialni svet« in v koliki meri bosta oba socialna prostora, družina in vrtec podobna, združljiva, ali v marsičem nasprotujoča si. Čim večja so razlike med tema

dvema poloma, v tem večji dilemi se znajde vzgojiteljica, ko si postavi vprašanje, kako pristopiti k takemu otroku in delati z njim.

H. Korošec (2005) meni, da je pomembno vzgojiteljevo zavedanje, da se z lutko in drugimi gledališkimi aktivnostmi lahko izraža vsak otrok ne glede na intelektualne, verbalne in komunikacijske sposobnosti, ki jih seveda ob takšni dejavnosti razvijamo. Otrokom je potrebno pustiti čas in prostor, v katerem bodo raziskovali, eksperimentirali in ustvarjali ob stalni vzgojiteljevi misli na kurikularne cilje. Ob tem mislimo tudi na emocionalni in socialni razvoj otrok, ki je pri delu pogosto zapostavljen.

Reflektirajoči vzgojitelj (Lepičnik Vodopivec, 1996) je tisti, ki zna sporočati, poslušati in posredovati povratne informacije. Zanj je značilno:

- da zna poslušati starše in otroke,
- da razmišlja o tistem, kar sliši,
- da sporoča svoje razmišljanje,
- da poskuša razviti enakopravno komunikacijo,
- da išče pozitivno,
- da manj trdi in več opisuje,
- da se ne vsiljuje,
- da išče primerne rešitve.

Ko uporabljamo lutke v vrtcu in šoli, je za vzgojitelja izrednega pomena, da določi cilje projekta z lutkami in kaj lahko otrok od tega dela pričakuje.

»S sporočanjem skozi lutko se vzgojitelj otrokom približa in pridobi njihovo zaupanje. Naenkrat postane lutkar, pravljicar, ustvarjalec nečesa magičnega. Otroci takšnega vzgojitelja vidijo kot osebo, ki prinaša v skupino veselje, zadovoljstvo in vznemirjenje. Vzamejo ga za svojega, za človeka, s katerim lahko iskreno delijo veselje ali žalost« (Korošec, 2005).

Igra z lutko vzgojiteljem pomaga pri vzpostavljanju stika z otroki, njihova medsebojna komunikacija se izboljša. Lutka otroke pritegne, navduši, sporočanje in posredovanje informacij je olajšano (Korošec, 2002, str. 4).

»Lutka je ob otrokovem gledališkem ustvarjanju zlasti za vzgojitelja v prvi vrsti medij za komunikacijo in osebno interakcijo. Otroku pa je največja motivacija priprava predstave in ob nastajanju le te mimogrede usvoji zastavljene cilje. Vzgojitelji pa je pomembnejši proces, v katerem otroka neprestano spremlja in ga spodbuja« (Korošec, 2004).

Prednosti, ki jih igra z lutko kot metoda dela v skupini prinese vzgojitelju (Korošec, 2005, str 126-127):

- Vzgojitelju omogoča lažje razumevanje otroka in njegovega vedenja
Otroci čustva in misli sporočajo skozi lutko, kar vzgojitelju omogoča lažje spoznavanje in razumevanje otroka, to pa posledično olajša in spodbudi otrokov razvoj, samopodobo in kreativnost.
- Otroci doživijo vzgojitelja v drugi luči
Vzgojitelj se z lutko v roki otrokom približa, z nekaterimi lahko celo popolnoma spremeni odnos. Z igro in komunikacijo skozi lutko vnaša v medsebojne odnose pozitivno vznemirjenje in zabavo.
- Poveča se vzgojiteljeva kreativnost

Vsak od nas nosi v sebi kreativnost, le prebuditi jo je treba in ji dati svobodo, da poleti.

- Igra z lutko nudi alternativne učne izkušnje
Pri delu z otroki je nujno upoštevati vsa področja otrokove rasti in razvoja: kognitivni, socialni, emocionalni in fizični vidik, in lutko lahko z lahko vključimo povsod.
- Zabavno, prijetno vzdušje

2.4.1 ANIMACIJA LUTKE

Igra z lutko vzgojitelju pomaga pri vzpostavljanju stika z otroki, njihova medsebojna komunikacija se izboljša. Lutka otroke pritegne, navduši, sporočanje in posredovanje informacij je olajšano. Vzgojiteljice imajo pogosto v skupini lutko – ljubljena skupine, ki je stalno prisotna. Po navadi ta lutka sprejme otroke že prvi dan in jih spremlja skozi celo leto. Takšna lutka, ki je pogosto kot plišasta igrača, olajša prvo srečanje, sprosti napetost in pomaga pri navezovanju stika..

Vzgojitelju so lutke v pomoč pri lažjem razumevanju otroka, prepoznavanju njegovih čustev in težav ter pri hitrejšem in zanimivejšem doseganju ciljev učnega načrta.

Vzgojiteljica s pomočjo lutke spoznava otroke, uspe vzpostaviti individualni odnos s posameznim učencem. Otroci pa izražajo svoja čustva in odnos do sveta, zato vzgojiteljica v tem izražanju opazi doživljanje in čustvovanje otrok, ki ga sicer ne bi.

»Tako kot lutkar tudi vzgojitelj verjame v moč lutke. Kajti lutka je vzgojitelju v veliko pomoč pri posredovanju vzgojno – izobraževalnih vsebin. Mnogokrat lahko pomaga iz zagate, ko iščemo tisti »trik«, s katerim bomo otroke dobro motivirali. Otroci lutki zaupajo. Vzgojiteljico imajo radi, a vendarle predstavlja avtoriteto. Lutka pa je »eden izmed njih« - z enakimi težavami, strahovi in želji po igri« (Korošec, 2005, str.108).

2.4.2 USTVARJANJE LUTKE

Pri izdelavi lutke ni toliko pomembno, kako dobro smo jo izdelali, temveč, da jo je sposoben narediti vsak. Ob tem se izkaže obvladovanje motorike, kreativnega potenciala, skozi svojo lutko vzpostavlja komunikacijo in na simbolni način rešuje osebne probleme. Ko otroci sami izdelajo svoje lutke, to zelo vpliva na rast njihove pozitivne samopodobe. Čarobna moč lutke predstavlja pogosto motivacijo za osvajanje raznih spretnosti, možnost za izražanje čustev in odkriva ter razvija divergentno mišljenje, ki je pomemben element kreativnosti (Korošec, 2004).

Otrok in odrasli ustvarjata skupaj, vsak po svojih močeh. Izdelata lutke, nova bitja, in jih oživita. Lutke, skupna igra in skupno ustvarjanje ju povežejo na nov, prav poseben način: ko

lutke v njunih dlaneh postanejo dramske osebe in se stke med njimi vrsta novih odnosov, to okrepi tudi odnos obeh partnerjev in igri in v življenju (Cvetko, 2010).

Lutka otroke spodbudi k lastni ustvarjalnosti. Ni pomembno, kako lutka zgleda, lahko je zelo preprosta, saj je pomembno, kaj otrok čuti do lutke.

V sodobnih pedagoških konceptih vrtcev nedvomno prevladuje mnenje, da se otrok najboljše uči, kadar je aktivno udeležen v procesu učenja. Načelo aktivnega učenja izhaja in spoznanj kognitivnih psiholoških teorij, da otrok sam gradi svoje razumevanje in znanje (Batistič Zorec 2005, str. 70).

»Pomembno je, da otrok sam ustvarja lutko. Ta je namreč samo njegova: zamišljena v njegovi fantaziji in izdelana z njegovimi rokami, oživljena z njegovo energijo in čustvi. V tem ustvarjanje in oživljanje lutke prekaša vse kreativne otrokove dejavnosti, saj nemalokrat iz otroških rok dobijo svojo vizualno podobo pojmi za katere včasih dvomimo, da jih otroci razumejo in dojemajo: rojstvo, strah, jeza, žalost, veselje, ljubezen, smrt, dan, noč, letni časi, lenoba, marljivost...« (Majaron, 2002).

Če želimo da lutka zaživi, ji moramo posvetiti vso našo pozornost, še zlasti s pogledom. S tem smo svojo energijo usmerili vanjo in skozi vzpostavili komunikacijo. Lutka postane nenevaren posrednik, pomočnik, ščit. Posebno močna postane pri neverbalnih oblikah komunikacije, kar je izjemnega pomena pri mlajših otrocih (Majaron, 2002).

3 PRAKTIČNI DEL

3.1 OPREDELITEV PROBLEMA

Lutka združuje skoraj vse discipline, ki so pomembne za otrokov razvoj, npr. zaznavo, razumevanje, gibanje, govor in sodelovanje z okoljem. Otrokovo izražanje z lutko je njegov način sporočanja osebnega mnenja o okolju, ki ga obdaja.

»V času, ko je otrok v vsakdanji komunikaciji izpostavljen pritiskom in stresu, je pomembno najti sredstvo, ki mu to olajša. Komunikacija s simbolnim jezikom, verbalnim ali neverbalnim, je lahko rešitev za boljše sporazumevanje med učiteljem in učencem« (Korošec, 2002, str. 4).

Otrok je zmeden zaradi lastnih občutkov in zaradi zahtev sveta odraslih, zato pogosto ne ve, kako se v določeni situaciji odzvati, kako pokazati, kaj čuti. Otroci vsak dan doživljajo različna čustva in ena izmed možnosti, da ta čustva izrazijo, je tudi igra z lutko (Bastašič, 1990).

Po Kurikulumu za vrtce (1999) je vloga vzgojitelja zelo pomembna. Pomembna je njegova komunikacija z otroki, ki naj bo prijetna in vljudna. Vzgojitelj naj bo uvideven, otrokom mora biti zgled, mora jih usmerjati, do otrok naj bo ljubezniv in pozoren. Vzgojitelj je tisti, ki vodi oziroma usmerja dnevno rutino v vrtcu.

Dan v vrtcu je sestavljen iz elementov dnevne rutine, bivanja zunaj in usmerjenih dejavnosti. Vse dejavnosti se medsebojno prepletajo in izhajajo druga iz druge. Pri vseh dejavnostih se otrok vzgaja in uči, nobena ni bolj ali manj pomembna. Elementi dnevne rutine, ki se prepletajo z usmerjenimi dejavnostmi - zagotavljajo predvidljivo zaporedje dogodkov, gladke prehode in doslednost v pričakovanjih in podpori odraslega do otrok (Kurikulum za vrtce, 1999).

V svoji diplomski nalogi želim predstaviti, kako je lutka lahko vključena v vsakdanjik v vrtcu, kako povezuje dnevno rutino v prvem starostnem obdobju, kako otroci sprejemajo lutko in preko nje komunicirajo z okoljem.

CILJI DIPLOMSKE NALOGE:

- *Kako lutka lahko pripomore pri izvajanju dnevne rutine?*
- *Kako se otroci odzivajo na vzgojiteljevo animacijo lutke?*
- *Kako se otroci sporazumevajo z okolico preko lutke?*

RAZISKOVALNA VPRAŠANJA:

- *Kakšno vlogo ima lutka pri izvajanju dnevne rutine v prvi starostni skupini?*
- *Kako bo otrok sprejel lutko, kako se bo z njo spoznaval in kako bo z njo ravnal?*
- *Ali bo otrok lahko oživel lutko in se preko nje sporazumeval z okoljem?*

Pričeli bomo s postopnim uvajanjem lutke in sicer preko lutke ljubljenca, ki bo postala del naše skupine in nas bo spremljala tekom celega dne, dan za dnem, vsaj 6 tednov.

Postopoma bomo v povezavi z delom v vrtcu (povezano s sklopi in temami, ki jih bomo spoznavali) usvajali različne lutkovne tehnike in si izdelali lutke, ki jih bomo uporabili za igro. Poskusili bomo uporabiti čim več različnega materiala, odpadnih predmetov, da bomo s tem tudi spoznavali, za kaj vse lahko določen material uporabimo.

Delo bo potekalo preko celega dne, otroci bodo imeli material večkrat na voljo, izdelovali bodo lahko v času, ko jim bo ustrezalo in si izdelali tiste lutke, ki jih bodo pritegnile.

3.2 PREDSTAVITEV VRTCA IN SKUPINE

Praktični del svoje diplomske naloge sem izvajala v Vrtcu Pedenjped Novo mesto, v enoti Škratek.

Vrtec Škratek je manjša enota vrtca Pedenjped, saj ima samo dva oddelka prvega starostnega obdobja. Otroci obeh skupin veliko časa preživijo skupaj, opazujejo delo drug drugega.

V projektno delo diplomske naloge so bili vključeni otroci skupine medvedki, velikokrat pa so sodelovali tudi otroci sosednje skupine lisičke.

Skupina medvedki so otroci starostne skupine 1-2 leti. V skupini je 14 otrok, 7 dečkov in 7 deklic. Vsi otroci so novinci v vrtcu. Dejavnosti smo izvajali v pomladanskem času, kar pomeni, da so vsi otroci že dopolnili leto, nekateri so bili stari že dve leti.

Otroci se v vrtcu še niso srečali z lutkami, nekateri imajo tudi strah pred nečim novim, drugačnim.

Slika 1: Igralnica skupine medvedki

Slika 2: Vhod v igralnico

3.3 LUTKA LJUBLJENEC

»V skupini imajo pogosto vzgojiteljice lutko »ljubljenko skupine«, ki je v skupini stalno prisotna. Po navadi ta lutka sprejme otroke že prvi dan in jih spremlja skozi celo leto. Takšna lutka, ki je pogosto kar plišasta igrača, olajša prvo srečanje, sprosti napetost in pomaga pri navezovanju stikov« (Korošec, 2005, str. 109).

3.3.1 DNEVNIK LUTKE LJUBLJENCA

1. TEDEN

Lutka ljubljenec v naši skupini je postala lutka medvede. Otroci so ga samo opazili v kupu plišastih igrač in takoj je pritegnil njihovo pozornost. Začeli so se igrati z njim, ga ljubkovati, zato je postal naš ljubljencek. Dogovorili smo se, da bomo zanj lepo skrbeli in on nas bo spremljal pri našem delu.

Ko sem otroke opazovala pri igri s plišastimi igračkami, si niti predstavljal nisem, da bi med takim kupom izbrali ravno tega medvedka. Sklepam, da jim je bil všeč, ker je lutka in si ga lahko daš na roko in se z njim igraš.

Sami niso znali dobro voditi medvedka, pomoč so poiskali pri vzgojiteljici Brigiti, ki ga je animirala s pomočjo zgodbe in pesmic. Otroci so obnemeli, ko se je začel medvedek premikati in peti pesmice. Želeli so si še in še. Tako smo imeli lutkovno dopoldne, ne da bi to načrtovali. Dejavnost je prišla spontano, na pobudo otrok in tako smo medvedka vključili v naš vsakdan.

Slika 3: Animacija Brigitte z lutko ljubljencem

2. TEDEN

Medvedek je postal popolnoma enakovreden član naše skupine in je prisoten pri vsem dogajanju v skupini. Sedaj so mu otroci že lepo uredili njegov prostor na polici, kjer budno spremlja dogajanje v skupini. Prisoten je tudi pri jedi, tako pri zajtrku, malici in kosilu. Ko gredo otroci domov, meda pridno postavijo na polico, kjer nas pričaka naslednji dan. Vsak dan počiva pri drugemu otroku.

Ta teden je bil z nami na krajšem sprehodu v okolici vrtca, nato pa se je igral še na igrišču. Medo je najbolj očaral deklico Laro, ki nenehno skrbi za njega, tudi takrat, ko se z njim igrajo drugi otroci, ga ona ne izpusti izpred oči.

Otroke sem spodbudila, da bi lahko za našega medvedka naredili prostor v igralnici, kjer bi nas opazoval in nas počakal, da se zopet vrnemo v vrtec. Za počitek smo mu pripravila kartonasto škatlo, kamor smo dali vzglavnik in tetra pleničko za pokrit. Otroci niso potrebovali veliko usmerjanja pri izdelavi, ves čas so oni usmerjali potek dela.

Ko sem opazovala otroke pri sprehodu, sem opazila, da večina ni zaznala oziroma so pozabili, da nas spremlja medo, ki sem ga imela jaz v roki na koncu naše kolone. Interes je pritegnil le dečka, ki sem ga držala za roko. On je spremljal medvedka in si ga nato tudi zaželel pri igri na igrišču. Na igrišču je bil medo posebno zanimiv za otroke sosednje skupine, saj po navadi plišastih igrač ne uporabljamo pri igri zunaj. Je pa medo po avanturi zunaj potreboval čiščenje, zato smo ga poslali tudi v pralnico.

3. TEDEN

Medo je otroke povabil, da bi skupaj imeli telovadbo. Najprej smo za ogrevanje malo potekali, nato pa nam je medo pokazal vaje in mi smo ponavljali. Otroci so bili čisto navdušeni. Nato pa nam je medo pripravil še poseben poligon, imenovan Medvedji brlog, kjer so se otroci prelevili v medvede in se plazili v rov, čez ovire, se kotalili in plezali.

Telovadba je bila drugačna, otroci so sledili navodilom meda, ko pa so imeli poligon, pa so malo pozabili nanj, saj so jih naloge prevzele.

Med opazovanjem otrok sem opazila, da jim je všeč, da jih animiram preko lutke, dobro so nama sledili in poskušali ponavljati vaje. Drugače pa je bilo pri poligonu, kjer bi bilo mogoče bolje, če bi jaz še vedno delala naloge skupaj z medom poleg otrok. Tako pa so pozabili nanj, saj sem se jaz umaknila in jih samo opazovala. Dobro bi bilo že to, da bi jih z medom v roki še naprej spodbujala.

Skupaj z nami je v tem tednu praznoval Oskarjev rojstni dan. Posladkali smo se in skupaj zaplesali, medo pa mu je tudi zaželel same lepe želje.

Ko sem opazovala Oskarja pri praznovanju, sem videla, da je bil ponosen, ker medo prisostvuje ravno na njegovem rojstnem dnevu. Otroci namreč ravno pri dveh letih šele spoznajo, da je imenitno imeti rojstni dan, da je to tvoj dan in se praznuje. Najprej sem meda animirala jaz, nato pa se je usedel poleg Oskarja in tako je imel on možnost animacije lutke. Sam sicer še ni govorno tako močan, da bi z njim govoril, zato pa si ga je dal na roko in z njim skakal, gledal knjige in se na ves glas smejal od sreče. Tudi ko sem ga vprašala ali je vesel, da je danes medo njegov, mi je na to potrdil.

4. TEDEN

Ta teden pa je bil medo glasbeno razpoložen. Skupaj smo peli pesmice in igrali na instrumente. Medo je z nami plesal in rajal. Otroci sicer še ne poznajo in ne zmorejo peti pesmic v celoti, zato pa po svojih zmožnostih pripevajo poleg mene, še bolj pa jim je všeč igranje na male ritmične instrumente. Medo je bil najprej pri meni na roki, nato pa je potoval med otroci, tako da so imeli vsi, ki so to seveda želeli, možnost igre z njim.

Skupaj z nami je obiskal otroke sosednje skupine in se igral tudi z njimi. Otroci sosednje skupine so starejši, govorno že sposobnejši, zato je bilo opaziti razliko, da so se z medom že pogovarjali, dekleta so ga vzela v kotiček dom, kjer so ga nahranile. Sem pa opazila, da sedaj medo ni zanimal naših otrok, saj jim je bilo všeč, da so odšli v drugo sobo, kjer so imeli možnost igre z drugimi igrači in raziskovanje novih, drugačnih prostorov. Tukaj bi jih mogoče morala jaz malo bolj spodbuditi in jih spomniti na meda.

Medo je sodeloval pri izdelavi lutk na palici, tako je dobil svoje prijatelje medvede, ki so se mu pridružili na polici. Otroke sem povabila na blazino, kjer jim je medo zapel pesem o medvedku. Po končanem prepevanju sem otrokom pokazala izdelano lutko medvedka na palici, pri katerem sem uporabila tudi jogurtov lonček, v katerem je bil še včeraj jogurt, ki smo ga mi pojedli za malico. Otrokom je bila lutka zelo všeč, zato sem jih povabila, da bo vsak postal krojač, ki bi za svojega medvedka naredil obleko.

5. TEDEN

Danes smo izdelovali pikapolonice na travniku in tudi medo je sodeloval pri dejavnosti. Ogrnili smo ga s krpo, da se ne bi umazal in ga položili na stol, kjer je lahko opazoval male umetnike.

Medo je sedel na stolu, nekateri otroci so ga sicer želeli imeti v roki, vendar, sem jih opozorila, da naj pustijo meda na stolu, ker bi ga drugače lahko zamazali.

V torek smo z našimi izdelki, ki smo jih izdelali prejšnji dan, okrasili garderobo. Za meda je skrbela deklica Karin, ki je najstarejša v skupini in se tudi zelo rada igra igro vlog. Z medom se pogovarja, kot da je njen dojenček in tako mu je razlagala, da bo sedaj Anja obesila naše pike poke, ki so zelo lepe in ga opozorila, naj gleda, kako je lepo.

Četrtek je bil namenjen igri s prstnimi lutkami, ki jih imamo na voljo v igralnici. Ogledali smo si vsako posebej, jih poimenovali (vse so živali) in zapeli pesmico, ki opeva določeno lutko. Nato so imeli otroci lutke na voljo za prosto igro. Otrokom so bile prstne lutke všeč, pri natikanju na prst so imeli nekateri kar nekaj težav, zato sem jim pomagala. Nekateri otroci pa niso dolgo prenesli lutke na prstu, tako da so jih že po nekaj sekundah odložili stran. Zopet je igra zanimala bolj kot ne najstarejše otroke, ki so z njimi hodili tudi po sobi in poleg malo popevali po svoje. Opazila sem, da so jim prstne lutke všeč in so primerne njihovi starosti, saj so enostavne za animacijo in igro z njimi.

6. TEDEN

V sredo nam je pravljico prebral medo. To je bilo za otroke še posebno lepo doživetje, z zanimanjem so spremljali kako se medo premika, kako govori. Pravljičica je bila otrokom še bolj všeč ravno zato, ker jim jo nisem prebrala jaz ampak medo.

Medo nas spremlja sedaj tudi naprej pri našem delu. Otroci ga že čisto podzavestno uporabljajo pri igri tako v igralnici kot zunaj.

Ko sem otroke proti koncu mojega opazovanja vprašala, ali jim je všeč, ker nas medo pogosto spremlja pri igri in dejavnostih, ter nas tudi kaj novega nauči, sem dobila same pozitivne odgovore. Tako nas bo medo spremljal do konca našega skupnega druženja v vrtcu.

Zanimivo je spremljati otroke pri igri z določeno igračo, tako da sem mnenja, da je lepo imeti v skupini lutko ljubljenca. Otroci se hitro navežejo nanj, mogoče je pri najmlajših ovira to, da so govorno šibki, da ni kakšne posebne animacije z njihove strani, da je v bistvo bolj pomembna vzgojiteljeva animacija lutke, otrokom pa jo prepustimo bolj kot ne samo za igro in zabavo. Ima pa ljubljenec skupine še posebno vlogo povezovalca, ki poskrbi za čustveno varnost posameznikov in za dobro socialno povezanost skupine. Preko vzgojiteljeve animacije lutke ljubljenca pa se izboljša tudi stik med vzgojiteljem in otroki.

3.4 PISNA PRIPRAVA ZA 1. DEJAVNOST

TEMA: Moje telo

CILJI DEJAVNOSTI:

- otrok spozna sebe, svoje telo, njegove dele in njihove funkcije,
- otrok prisostvuje pri preprosti lutkovni predstavi v vrtcu,
- otrok se izraža s kretnjami in gibi telesa,
- otrok animira lutko,
- otrok razvija prostorske, časovne, vizualne, slušne in telesne predstave ter predstave o umetnosti, komunikaciji, sebi in drugih.

LUTKOVNA TEHNIKA: prstne lutke

MATERIAL:

- zgodba Rdeči in modri palček,
- roke/prsti,
- rdeč in moder flomaster.

MOTIVACIJA:

Spoznavamo naše telo in se igramo bibarije. Otrokom povem, da za igro ne potrebujemo vedno igrače, včasih lahko uporabimo kar naše telo in njim pokažem prste, ter jim povem, da poznam zgodbo o dveh palčkih, ki sta bila prijatelja.

POTEK IZVEDBE:

Na palec ene roke z rdečim flomastrom narišem oči, nos in usta, na palec druge roke pa narišem oči, nos in usta z modrim flomastrom. Igra se lahko začne.

3.4.1 EVALVACIJA

Otroci so sedeli na blazini in igrali smo se različne bibarije. Otrokom sem povedala, da jim bom predstavila še eno posebno bibarijo o dveh palčkih. Iz žepa svoje delovne haljice sem vzela moder flomaster in rdeč flomaster ter si na palec vsake roke narisala obraz in kapico. Na eno roko z rdečim flomastrom, na drugo z modrim. Povedala sem jim pravljico:

Prstna igra: MODRI IN RDEČI PALČEK

Nekoč sta živela modri in rdeči palček. Nekega dne se je modri palček odločil obiskati rdečega palčka. Odprl je vrata, pokukal ven, zaprl vrata in odšel dol po hribu, gor po hribu, dol po hribu, gor po hribu, dol po hribu, gor po hribu in prišel je do hiše, kjer živi rdeči palček. Potrkal je na vrata (tok,tok,tok), toda rdečega palčka ni bilo doma. Zato se je odpravil dol po hribu, gor po hribu, dol po hribu, gor po hribu, dol po hribu, gor po hribu. Prišel je do hiše, odprl vrata, smuknil v hišo, zaprl vrata in zaspal.

Nekega dne pa se je rdeči palček odločil obiskati modrega palčka. Odprl je vrata, pokukal ven, zaprl vrata in se odpravil dol po hribu, gor po hribu, dol po hribu, gor po hribu, dol po hribu, gor po hribu in je prišel do hiše, kjer živi modri palček. Potrkal je na vrata, toda modrega palčka ni bilo doma. Zato se je odpravil dol po hribu, gor po hribu, dol po hribu, gor po hribu, dol po hribu, gor po hribu. Prišel je do hiše, odprl vrata, smuknil v hišo, zaprl vrata in zaspal.

Toda nekega dne pa sta se modri in rdeči palček odpravila drug k drugemu na obisk. Odprla sta vrata, pokukala ven, zaprla vrata in odšla dol po hribu, gor po hribu, dol po hribu, gor po hribu in ojej... Srečala sta se in skoraj zaletela drug v drugega. »Pozdravljen rdeči palček,« je rekel modri palček. »Pozdravljen modri palček,« je rekel rdeči palček. »Kako si?« »Dobro. Pa ti?« »Odlično!« Pomahala sta si in odpravila dol po hribu, gor po hribu, dol po hribu, gor po hribu. Odprla sta vrata, smuknila v hišo, zaprla vrata in zaspala.

Legenda:

modri in rdeči palček = levi in desni palec

hiša = pest

vrata = dlan (se razpre)

dol, gor po hribu = premikamo palec dol in gor (vijugamo)

Otroci so bili navdušeni, nekateri so samo opazovali moja pobarvana palca. Povabila sem jih, da tudi njim narišem palčke na roko in skupaj obudimo palčke. Opogumilo se je pet otrok, bilo jim je zanimivo, da imajo pobarvane prste. Večkrat smo ponovili zgodbico, jaz sem govorila, oni pa so poizkušali ponavljati gibe. Zgodbico smo ponovili tudi še za mizo, ko smo čakali kosilo.

Zgodbo smo nato več dni ponavljali. Največ zanimanja je pokazala deklica z imenom Lara, ki je večkrat sama prišla do mene ali vzgojiteljice in prosila za palčke. Vedno smo se nasmejali, saj še ne govori dovolj razumljivo in je večkrat trajalo, da smo ugotovile, kaj si ona želi.

Zgodbo smo čez dva tedna predstavili tudi sosednji skupini in bili so navdušeni, naši otroci pa ponosni, da so lahko tudi oni enkrat nastopali.

Slika 4: Urban se igra s palčki

Slika 5: Kaja pri igri s palčki

Prste lutke so odlično dopolnilo dnevne rutine, saj jih lahko uporabiš pri vseh delih dnevne rutine, še posebno med kakšnim čakanjem. Lutke imaš vedno na voljo, saj so prsti vedno z nami, sproti si lahko izmišljaš nove zgodbice, pesmice in gibe.

Otrokom je všeč, ko vidijo, da lahko za igro uporabijo svoje telo, da so prsti zelo uporabni. Pri najmlajših je najbolje, da jim zgodbo velikokrat ponoviš, jim demonstriraš,

Ravno ta zgodba o dveh palčkih se mi zdi zelo primerna za najmlajše otroke, kjer otrok zelo dobro razvija in uri koordinacijo oči-roka. Spoznava tudi barve, sopomenke gor-dol,...

Ugotavljam, da so bili vsi zastavljeni cilji realizirani. Spoznali smo, da je naše telo mogoče uporabiti tudi za igro, da lahko tudi prsti oživijo in, da za igro ne potrebuješ vedno samo igrače. Otroci so ravno tako imeli tudi možnost nastopanja pred drugimi otroci, kar je bilo za večino najbrž prvič, da so bili oni nastopajoči in so lahko drugim pokazali kaj znajo. Dosegli smo tudi cilj, da se izražamo s kretnjami, sicer otroci niso ravno uspeli vse narediti po zgodbi, mi je pa bilo všeč, da so se trudili ponavljati in znova in znova poizkušati gibe po zgodbi. Nihče ni sam uspel povedati zgodbe, saj so govorno še premalo močni, so pa nekateri osvojili besede gor-dol.

Zgodba je zelo uporabna, saj ni zahtevna, ne potrebuje nobenih posebnih pripomočkov, razen flomastre in naše telo, ki pa nam je vedno na voljo. Te lutke so uporabne kadarkoli v dnevni rutini v vrtcu, posebno med čakanjem, kjer imajo posebno majhni otroci manjšo zmožnost

koncentracije in jih lahko s palčki zamotiš med čakanjem npr. na kosilo, malico, v garderobi, pred kakšnim dogodkom...

Morda je malo zahtevno prepoznavanje barv, saj so otroci mešali prste, njim je bilo vseeno s katerim prstom so kazali, nekateri so celo vedno uporabljali le eno roko.

Me je pa presenetilo tudi to, da otrok niso motili porisani prsti, nekateri so bili celo žalostni, ko so jim je zaradi umivanja zbrisalo.

Zdi se mi tudi zelo pomembno, da sem bila sama vedno pripravljena ponavljati zgodbo, čeprav je bilo včasih treba ponavljati tudi 10X ali še večkrat zapored. V svoji haljici pa sem imela tudi vedno flomastre, za kar so vedeli tudi otroci in velikokrat so prišli k meni in mi kazali naj dam flomastre, da se bomo znova igrali igro.

Slika 7: Tudi Patrik se igra s palčki

Slika 6: Opazujemo svoje popisane prste

Ko sem doma to isto zgodbo povedala svojemu 4 letnemu sinu, jo je ravno tako sprejel z navdušenjem in si jo je tudi zapomnil. Včasih sem opazila, da se je tudi sam igral s palčki, četudi ni imel porisanih prstov.

3.5 PISNA PRIPRAVA ZA 2. DEJAVNOST

TEMA: Spoznajmo medvedka

CILJI DEJAVNOSTI:

- uporaba in razvijanje spretnosti, spoznavanje, raziskovanje, eksperimentiranje z umetniškimi sredstvi in njihovimi izraznimi lastnostmi,
- spodbujanje doživljanja, izražanja in veselja do lepega,
- otrok slika s širokim čopičem,
- otrok animira lutko,
- otrok opazuje odraslega in sodeluje pri izdelovanju lutke.

LUTKOVNA TEHNIKA: lutke na palici

MATERIAL:

- lutka ljubljencek medvedek,
- jogurtovi lončki,
- kuhalnice,
- barvni kolaž/šeleshamer,
- tempera barve,
- čopič,
- migetajoče oči,
- lepilo,
- škarje.

OBLIKA DELA:

- individualna,
- skupinska,
- skupna.

MOTIVACIJA:

Naša skupina se imenuje medvedki in tudi naša lutka ljubljencek je medvedek. Z otroki se veliko pogovarjamo o medvedih, nekega dne pa smo spoznavali novo pesmico o medvedku, ki gre na sprehod v gozd. Po končanem prepevanju sem jim pokazala lutko medvedka na kuhalnici, ki je imel narejeno obleko iz jogurtovega lončka. Spodbudila sem jih, da bi vsi postali krojači, ki bi svojim medvedkom naredili obleko za na sprehod.

POTEK IZDELAVE:

Otrok s čopičem nanese lepilo na lonček, kamor nalepi papirnate koščke. Ko je lonček polepljen, ga da posušiti.

Kuhalnico otrok pobarva s tempera barvo in ko je posušena, nanjo nalepi oči, ušesa in gobček za medvedka, nato pa skupaj namestiva še lonček, ki predstavlja obleko.

3.5.1 EVALVACIJA

Glede na to, da smo skupina medvedki in je tudi naša lutka ljubljencek medvedek, je primerno, da si naredimo še kakšne lutke medvedke. Za lažjo motivacijo sem otrokom predstavila novo pesem o medvedku.

3. Medvedek na mostičku
(Janez Bitenc) Janez Bitenc

1. Ko me - dve - dek gre v go - zdi - - - ček,
2. Na mo - sti - čku se u - sta - - - vi
3. Za - do - vo - ljen od - ko - ra - - - ka

mo - ra čez le - sen mo - sti - - - ček,
in drob - ti - ni - ce pri - pra - - - vi.
v gozd, kjer ja - go - da ga ča - - - ka.

čez mo - sti - ček nad vo - do,
Me - če v bi - stro jih vo - do,
Slad - ka, rde - ča ja - go - da,

v njej sre - br - ne ri - be so
ri - bi - ce jih po - je do.
ki me - dve dka o - krep - ča.

Slika 8: Pesem Medvedek na mostičku

Otroke sem individualno poklicala k mizi, kjer sem pripravila lističe, lončke, lepilo in čopič. Otrok je s čopičem nanese lepilo na lonček, nato pa nanj nalepil barvne lističe. Pri tem jih je malo motilo lepilo na prstih, zato sem jim morala za nemoteno delo nenehno brisati prste.

Slika 9: Lepimo lističe na jogurtov lonček

Slika 10: Urimo fino motoriko

Za medvedka pa si je vsak z mojo pomočjo s tempera barvo prebarval kuhalnico. Nad to dejavnostjo so bili navdušeni, nobenega ni bilo potrebno posebno motivirati, da bi prišel izdelovat, ko je končal en otrok, je pri mizi že čakal drug, ki je želel ustvarjati.

Slika 11: Pobarvati je potrebno tudi kuhalnico

Naslednji dan so otroci nalepili še oči, gobček in ušesa, nato pa so vzeli lonček in vstavili kuhalnico v lonček. Pri tem so imeli kar nekaj težav, zato sem jim pomagala, da sva skupaj z otrokom lepo namestila lonček. Nastala je lutka na palici medvedka z oblekico.

Slika 12: Medvedek potrebuje še oči in ušesa

Slika 13: Medvedu bomo naredili obleko

Ko so si izdelali lutko, so bili veseli, nekateri se sploh niso mogli nagledati, kaj je nastalo, zato so nekaj časa samo strmeli v narejen izdelek. Po njihovih kretnjah in nasmeških na obrazu sem videla, da so zadovoljni, da so jim lutke všeč.

So pa nastopile težave pri nekaterih otrocih, ki so že izdelali lutko in jo potem niso želeli še malo odložiti na mizo, da bi lahko še drugi dokončali. Tako so se brez mojega večjega opazovanja in spremljanja (ker sem pomagala otrokom pri izdelavi) sami igrali z lutkami in zaradi tega so se nekaterim lutke tudi malo uničile in so ostali brez posameznih delov. Zato sem jih prosila, da bomo lutke zložili v posodo, kjer bodo počakale, da vsi izdelamo svoje medvedke in se bomo nato skupaj igrali.

Ko smo imeli vsi narejene svoje lutke, smo se zbrali na blazini in večkrat zapeli pesmico o medvedku. Z lutkami smo plesali in se prosto gibali po prostoru.

Medvedke smo po končani igri zložili v škatlo in jih odložili na polico, kjer nas bodo počakala na čas, ko se bomo zopet igrali z njimi.

Nekega dne sem že zjutraj ponudila lutke za igro in dve deklici sta se z lutko v roki nemoteno igrali po igralnice, odložile jih nista niti takrat, ko sta se želeli igrati še kaj drugega.

Glede na odzive otrok sem sklenila, da bom lutke medvedke še večkrat izdelovala skupaj z otroki, bi pa jih uporabila tudi kot darilo za rojstni dan otrok, ki praznujejo v vrteu, ker se mi zdi preprosto, lepo in uporabno darilo, pa še otrokom je takšna lutka zelo všeč.

Preko izdelovanja lutke so otroci urili svojo fino motoriko, ko so morali lepiti majhne lističe na lonček, morali so paziti, da so lističe dokaj lepo razporedili skozi celo površino. Nekateri so tudi obupali in niso želeli več nadaljevati, zato sem jim dala možnost dokončanja izdelka tudi nekoliko kasneje, ko so sami spet začutili željo po ustvarjanju.

Dobro so tudi usvojili prijem čopiča in slikanje z njim, bili so spretni, samostojni.

Sama izdelava lutke se mi je zdela primerna za mlajšo starostno skupino, otroci so po večini lahko celotno lutko izdelali sami, potrebovali so le manjša usmerjenja in čiščenja rok. Ugotovila pa sem, da je potrebno paziti, ko jim ponudiš lutke za prosto igro, da jih usmerjaš in vodiš, drugače hitro začnejo trgati dele stran.

Slika 14: Z medvedkom je lepo tudi na kavču

Da bi se otroci bolj osredotočili na igro z lutko, bi bilo potrebno dodati kakšno sceno, dovolj bi bilo že, če bi bili otroci za lutko skriti za mizo, ki bi predstavljala oder oziroma sceno, ostali pa bi sedeli pred sceno in opazovali ples medvedkov. Tako bi otroci lažje dojeli pomen lutke.

Za lažjo predstavljalnost igre z lutko, bi morda lahko dodala še krajšo zgodbo o medvedku, ki bi vodila otroke k vodeni igri z lutko, da bi se tudi sami preizkusili v vodenju lutke.

3.6 PISNA PRIPRAVA ZA 3. DEJAVNOST

TEMA: Maček Muri

CILJI DEJAVNOSTI:

- uporaba in razvijanje spretnosti, spoznavanje, raziskovanje, eksperimentiranje z umetniškimi sredstvi in njihovimi izraznimi lastnostmi,
- otrok animira lutke,
- razvijanje prstne spretnosti oziroma t.i. fine motorike,
- otrok doživljanje ene umetniške zvrsti izrazi v drugi (lutka v plesu),
- otrok ponazarja predmete, živali in pojme, ustvarjalno se giba ob glasbeni spremljavi.

LUTKOVNA TEHNIKA: ročna lutka

MATERIAL:

- papirnate vrečke za kruh,
- gumbi,
- volna,
- rjavi šelešamer,
- tekoče lepilo,
- škarje.

OBLIKA DELA:

- individualna,
- skupinska,
- skupna.

MOTIVACIJA:

V vrtcu imamo deklico, ki vsak dan v vrtec prinese plišasto igračko mačka Murija. Sama je nad njim navdušena, radi pa se z njim igrajo tudi drugi otroci. Tako sem izkoristila priložnost in poiskala knjigo o mačku Muriju, ki smo si jo skupaj z otroci ogledovali in tako sem dobila idejo, da bi si naredili vsak svojo muco. Naredila sem si ročno lutko iz papirnate vrečke in naslednji dan z njo animirala otroke med gledanjem knjige o mačku Muriju.

POTEK IZDELAVE:

Na mizo pripravim potreben material in z vsakim otrokom posebej naredimo lutko. Otrok na papirnato vrečko najprej nalepi gumbe, ki si jih izbere po lastni izbiri, nato pa nalepi še trakce volne, ki bodo predstavljale brčice. Na koncu otrok nalepi še ušesa iz šelešamerja. Lutka je končana in otrok se lahko z njo igra.

POTEK DEJAVNOSTI PO IZDELAVI:

Ko si otrok izdelava lutko, si lutko namesti na roko in se prosto igra in spoznava lutko. Skupaj z lutko zapojemo pesem o mačku Muriju. Lutke uporabimo tudi pri gledanju knjige ter tudi pri igri pretvarjanja, ko se prelevimo v mačke in se skupaj z lutko gibamo po prostoru in posnemamo gibanje in oglašanje.

3.6.1 EVALVACIJA

V vrtec otroci vsakodnevno s seboj prinašajo različne igrače. Deklica Karin vsak dan s seboj prinese plišastega mačka Murija, ki ji je zelo pri srcu in ga obožuje za igro. Všeč je tudi drugim otrokom in če le imajo možnost se z veseljem igrajo z njim, pri tem pa nastanejo večkrat konflikti, saj ko Karin ugotovi, da kdo drug uporabi Murija za igro, se začne prepirati (»Ni tvoje, Karin rabi.«). Da bi se izognili nenehnim sporom sem se odločila, da poiščem knjigo o mačku Muriju, da si jo bomo skupaj ogledovali. Poiskali smo tudi pesmice in jih poslušali. Poslušali smo oglašanje mačk, jih nato posnemali. Po pesmi o mačku Muriju smo tudi zaplesali, se pretegovali kot mački, se umivali po mačje,...

Nekega dne pa sem otroke med gledanjem knjige presenetila z ročno lutko muce iz papirnate vrečke. Lutka se je skrivala v knjigi in preko lutke sem otrokom prebrala odlomek iz knjige. Otroke je lutka seveda takoj privabila, želeli so se je dotakniti, si jo ogledati. S svojo lutko sem hotela otroke pritegniti, da bi si vsak izdelal svojo lutko, s katero bi se lahko igral in bi se tako izognili nenehnim konfliktom. Povabila sem jih za mizo, kjer sem jim pokazala material, ki sem ga uporabila za lutko.

Izdeloval je vsak otrok individualno, in sicer je najprej na papirnato vrečko nalepil poljubne gumbke za oči in nos, nato pa še trakce volne za brčice. Za ušesa pa smo uporabili šeleshamer papir rjave barve. Največ težav jim je delala volna, ki se jim je lepila na prste.

Slika 15: Izdelal sem si svojo muco

Ko so imeli izdelane lutke, so bili nekateri še vedno negotovi, kaj je nastalo in kako bi se sedaj s tem igrali. Tedaj sem sama vzela svojo lutko v roke in z njo začeli peti pesmico o mačku Muriju. Otroci so me začeli posnemati, poskušali so si sami namestiti lutko in nekateri so malo pripevali. Kmalu so vsi mucki plesali po igralnici. Lutke so oddajale zanimive, otrokom vsečne šumeče zvoke. Nekatere so kmalu ostale brez kakšne brke, očes ali ušes.

Slika 16: Le kaj se skriva v vrečki?

Slika 17: Z lutko tudi telovadimo

Ko smo vsi imeli izdelano svojo lutko, smo si zavrteli pesem Maček Muri in skupaj z lutkami na rokah zaplesali.

Menim, da je bila izbrana dejavnost primerna za otroke prvega starostnega obdobja. Celotno lutko je otrok lahko sam izdelal, potrebovali so samo manjša usmerjenja. Cilji dejavnosti so bili realizirani. Lutka iz vrečke je primerna za igro otrok, ni zahtevna za samo igro, otrok lahko lutko sam animira brez večjih težav. Dobra je za razvijanje fine motorike, ki jo otrok razvija, ko prijema gumbe in trakce volne.

Igre z lutko mačka so otroke pritegnile, posebno, ko smo se pretvarjali, da smo mački in oponašali zvoke in gibanje mačka. Nekatere otroke so lutke pri gibanju motile, zato so jih odvrgli. Morda bi potrebovala manjše vrečke, ki bi se otrokom bolj prilegale in jim ne bi padale iz rok. Naslednjič bi morda poizkusila z rokavicami ali nogavicami, ki bi se bolj prilagajale roki. Vendar pa ne bi oddajale šumečih zvokov, ki so otrokom všeč in so pozitivna stvar pri vrečkah.

Pri sami igri z lutko bi morala dodati še kakšno drugačno dejavnost, ki bi otroke pritegnila in bi lutke lahko še bolj zaživele. Dodati bi bilo potrebno improviziran oder ali preprosta scena, ki bi otroke pritegnila in bi se še bolj vživeli v animiranje lutke. Lahko pa bi jim jaz zaigrala še kakšno podobno zgodbo s pomočjo te lutke.

3.7 PISNA PRIPRAVA ZA 4. DEJAVNOST

TEMA: Trije metulji

CILJI DEJAVNOSTI:

- otrok slika s prsti,
- otrok opazuje odraslega in sodeluje pri izdelavi lutke,
- otrok animira lutko,
- otrok prisostvuje pri preprosti lutkovni predstavi v vrtcu,
- otrok ustvarja senco.

LUTKOVNA TEHNIKA: senčne lutke

MATERIAL:

- aplikati po zgodbi Trije metulji,
- papir,
- pobarvanke (metulji, rožice),
- prstne barve,
- slamice,
- tekoče lepilo,
- škarje,
- rjuha,
- diaproyektor,
- vrv.

OBLIKA DELA:

- individualna,
- skupinska,
- skupna.

MOTIVACIJA:

V mesecu maju se pogovarjamo o travniku. Otrokom sem predstavila zgodbo Trije metulji s pomočjo aplikatov, po katerih bodo otroci naredili svoje lutke. Narejene lutke bom nato uporabila za ponovno ponovitev zgodbe, s tem, da bo zgodba predstavljena v senčnem gledališču, kjer se bodo nato lahko tudi otroci preizkusili v igri.

POTEK IZDELAVE:

Otrokom pripravim pobarvanke metuljev in rožic. Vsak otrok ima na voljo več različnim motivov in si izbere sličico po lasni volji. Nato to sličico metulja ali rožice s prstom pobarva s prstnimi barvami – modro, rdečo ali rumeno. Ko se sličice posušijo, jih jaz izrežem, skupaj z otrokom nato nalepiva še slamico in lutka je zaključena.

Naslednji dan pripravim temen prostor z diaprojektorjem in zaslonom, kamor povabim otroke na ogled lutkovne predstave Trije metulji. S pomočjo še ene vzgojiteljice zaigra zgodbo, nato pa imajo tudi otroci možnost igre senčnih lutk.

3.7.1 EVALVACIJA

V mesecu maju spoznavamo travnik in travniške rastline ter živali. Meni osebno zelo primerna zgodba za najmlajše na to temo je zgodba Trije metulji. Otrokom sem nekega dne s pomočjo velikih aplikatov, ki smo jim nalepili na steno povedala zgodbo o treh metuljih.

TRIJE METULJI

(Anja Štefan)

Na travniku so se poigravali trije metulji. Eden je bil rdeč, drugi moder, tretji rumen. Plesali so med travo, sedeli na cvetlicah in kramljali s pikapoloncami.

Nenadoma je nebo prekril velik črn oblak in ulil se je dež.

Metulji so odleteli k rdečemu tulipanu in ga prosili: »Skrij nas v svoj svet, da se ne zmočimo!«

Rdeč tulipan je rekel: »Rdečega skrijem, ostala zletita drugam!«

Rdeči metulj je odvrnil: »Če ne vzameš vseh treh, tudi jaz ne stopim pod tvojo streho.«

Metulji so zleteli k modri rožici in jo prosili: »Skrij nas v svoj cvet, da se ne zmočimo!«

Modra rožica je rekla: »Modrega vzamem, ostala poletita drugam!«

Modri je dejal: »Če ne vzameš vseh treh, tudi jaz ne stopim pod tvojo streho.«

Metulji so zleteli k rumenemu tulipanu in prosili: »Skrij nas v svoj cvet, da se ne zmočimo!«

Toda tulipan je rekel: »Rumenega skrijem, ostala poletita drugam!«

Rumeni pa je odvrnil: »Če ne vzameš vseh treh, tudi jaz ne stopim pod tvojo streho.«

Metulji so žalostno odleteli naprej.

Sonce za oblaki pa je slišalo njihove prošnje. Prepodilo je dež, metuljem posušilo krila in spet so lahko veselo zleteli čez travnik.

Slika 18: Uživamo v packanju

Otroke je zgodba zelo pritegnila in tisti dan smo jo še dvakrat ponovili. Naslednji dan sem za otroke pripravila pobarvanke metuljev in rožic. Vsak si je lahko izbral metulja in rožo, ter jih s prsti pobarval. Izbirali so lahko med modro, rdečo in rumeno prstno barvo. Ko se je posušilo, sem pobarvanke izrezala in otroci so jih nalepili na slamice. Z lutkami so se otroci lahko igrali po zgodbi, ki sem jim jo pripovedovala. Otroci so si najprej ogledali narejene lutke, jih potipali, obračali. Fantek Lovro je ves čas ponavljal: »Vauuu, lepa je, lepa«. Otrokom sem pokazala, da se z lutko metulja ponazarja letenje metulja, kar so sami posnemali. Nekateri so celo poizkušali dajati slamice v usta, saj vedo, da se slamice uporabljajo za pitje. Bolj spretni so si izbrali obe lutki, metulja in rožo, in se igrali z obema. Demonstrirala sem jim, kako metulj prileti na rožico in se napije nektarja. Poizkušali so ponoviti.

Slika 19: Tale rožica mi je zelo všeč

Naslednji dan sem v hodniku vrtca pripravila diaprojektor in zaslon, prostor je bil zatemnjen in povabila sem otroke v gledališče.

Slika 20: Spoznavamo senčno gledališče

Slika 21: Senčne lutke po zgodbi Trije metulji

Skupaj s sodelavko sva jim zaigrali zgodbo treh metuljev v senčnem gledališču. Otroci so obnemeli od začudenja, bilo jim je nekaj novega, drugačnega. Zaradi velikega navdušenja sva zgodbo še enkrat ponovili. Nato sem jih povabila, da se tudi oni preizkusijo v igranju. Nekateri so si izbrali lutke, nekateri pa so stali pred rjuho (zaslonom) in se dotikali senc. Poizkusili smo tudi sence brez lutk, s pomočjo rok.

Ker je bilo za otroke to nekaj drugačnega, sva zgodbo zaigrali tudi sosednji skupini in tudi oni so bili očarani. Otroci so se hoteli tudi sami preizkusiti v igranju senčnih lutk. Skupaj smo obnovili zgodbo.

Starejši otroci so lažje animirali lutke in pravilno sledijo zgodbi.

Slika 22: Preizkusili smo se v senčni igri z lutkami

Zanimivo mi je bilo, kar seveda sploh nisem pričakovala, saj sem tovrstne lutke uprizarjala prvič, da se je tudi čez zaslon – rjuho videlo barve.

Po kasnejšem pogovoru z ostalimi strokovnimi delavkami v vrtcu smo prišle do zaključka, da so senčne lutke res drugačne, posebne, pritegnejo otroke. Priznale so mi, da same še niso uporabile senčnih lutk pri svojem delu, pa imajo obe vzgojiteljici že preko 30 let delovne dobe. To je bila zame še ena posebna pohvala, da sem se odločila otrokom predstaviti nekaj novega. Vendar pa sem sedaj mnenja, da se lahko transparentne senčne lutke večkrat uporabijo, saj sploh ne potrebuješ veliko pripomočkov za samo izvedbo.

Zastavljene cilje dejavnosti smo realizirali, zame so bile te lutke največji izziv, vendar sem na koncu dobila potrditev, da so več kot primerne za najmlajše otroke. Pri sami izdelavi so sicer potrebovali kar nekaj moje pomoči, sami so lahko le pobarvali metulje in rožice, ostalo pa je šlo le z mojo pomočjo. So pa pozneje lahko sami animirali lutko na zaslonu, na drugi strani pa opazovali nastale sence.

Pri sami igri z lutko so otroci potrebovali usmerjanje. Ponazarjali smo let metulja, metulja, ki je prišel na rožico, ko je padal dež, se je metulj skrilo pod rožo, ko je posijalo sonce, je metulj pokukal na plan. Vsi otroci sami niso znali ponazoriti določeno gibanja, zato sem tudi sama uporabila lutke in preko moje animacije so sledili igri. Za lažjo animacijo bi bilo potrebno lutke pobarvati na obeh straneh. Ker pa smo imeli lutko samo na eni strani, pa so si otroci lutko obračali k sebi.

Pri senčnem gledališču pa niso potrebovali posebnega usmerjanja, saj so jim bile same sence zanimive. Predvsem pa jih je zanimalo, ali bi senco lahko prijeli. Dotikali so se zaslona in lovili sence.

Slika 23: Zanimivo je opazovati sence na zaslonu

Pri tem opažam, da bi lahko s tem še nadaljevali in širili opazovanja senc, lahko bi samo postavila zaslon, brez uporabe lutk in bi otroci prosto izvajali oblike, ki bi jih opazovali, lutke bi bile samo povod za motivacijo.

Uporabili smo transparentne senčne lutke, saj smo se najprej z lutkami igrali brez senčnega gledališča. Pri senčnem gledališču pa bi lahko uporabili tudi navadne črne senčne lutke, saj so nas zanimale le sence.

Senčne lutke so nam dale tudi povod, da smo začeli zunaj opazovati sence.

3.8 PISNA PRIPRAVA ZA 5. DEJAVNOST

TEMA: Zelo lačna gosenica

CILJI DEJAVNOSTI:

- otrok ob knjigi doživlja ugodje, veselje, zabavo, povezuje estetsko in fizično ugodje ter pridobiva pozitivni odnos do literature,
- otrok opazuje odraslega in sodeluje pri izdelavi lutke,
- razvijanje prstne spretnosti oziroma t.i. fine motorike,
- otrok animira lutko,
- otrok premika predmete s potiskanjem, vlečenjem,
- otrok se igra z igračkami, ki zahtevajo vstavljanje predmetov v odprtine.

LUTKOVNA TEHNIKA: marioneta (lutke na vrvici)

MATERIAL:

- knjiga Zelo lačna gosenica,
- 2 lutki marioneti- gosenica in metulj,
- plastično sadje,
- aplikati,
- nogavice,
- polnilo,
- gumbi,
- pena,
- kosmatena žica,
- volna,
- vrv,
- palčke,
- lepilo,
- škarje.

OBLIKA DELA:

- individualna,
- skupinska,
- skupna.

MOTIVACIJA:

Otroke povabim na blazino in jim povem, da jim bom povedala zgodbo o gosenici, ki je bila vedno zelo lačna. Celotno zgodbo dopolnim z lutkami in aplikati, po končani zgodbi pa ponudim otrokom lutki za igro. Predlagam jim, da si vsak lahko naredi svojo lutko na vrvici.

POTEK IZDELAVE:

Otrok napolni nogavico s polnilom. V pomoč mi nogavico držim jaz. Ko je nogavica napolnjena, otrok pridrži nogavico, jaz pa jo zavežem z vrvico volne. Otrok se odloči ali bo naredil gosenico ali metulja.

Pri gosenici z otrokom naveževa na nogavico še dve vrvici volne, da gosenica dobi telo. Nato otrok nalepi gumbke za oči. Ko konča skupaj naveževa še vrvice, na njih pa palice in marioneta je končana.

Pri metulju otrok nalepi gumbke za oči, nato pa skupaj nalepiva krila in tipalke. Naveževa še vrvice in palčke in metulj je končan.

POTEK IGRE Z LUTKO:

Otroci bodo lutko uporabili za prosto igro, sami pa bodo animirali lutko po zgodbi, s pomočjo aplikatov. Izdelali bomo tudi manjšo sceno (mizo), kjer bodo imele gosenice na voljo hrano in otroci bodo usmerjali lutko do hrane.

Otroci se bodo igrali, kako se iz gosenice razvije metulj in animirali letenje metulja.

3.8.1 EVALVACIJA

Otroke sem povabila na blazino. Pred seboj sem imela škatlo z veliko pripomočkov in otroke je seveda zanimalo, kaj je notri. Povedala sem jih, da jim bom povedala zgodbo o gosenici in videli bodo vse kar imam v škatli.

ZELO LAČNA GOSENICA *(Eric Carle)*

V mesečini je na listu ležalo drobno jajčece.

Neke nedelje je vžšlo sonce in iz jajčeca se je prikazala drobna in lačna gosenica.

Začela je iskati hrano.

V ponedeljek je pojedla eno jabolko, v torek dve hruški, v sredo tri slive, v četrtek štiri jagode in v petek pet pomaranč.

Vendar je bila še vedno lačna.

V soboto pa se je pregrizla še skozi čokolade, torte, kumarico, lizike, salamo, pito, klobaso, in še lubenico. Sedaj je bila tako sita, da jo je bolel trebušček.

Naslednji dan je bila nedelja. Pregrizla se je skozi zelen list. Sedaj je bila velika in debela.

Spredla si je majhno hiško- bubo. V njej je bila dva tedna, ko pa je zlezla iz nje je bila prelep metulj.

Otroci so med pripovedovanjem kar obnemeli, zgodba jih je pritegnila, še bolj pa so jih pritegnili vsi pripomočki, ki sem jih uporabila med pripovedovanjem. Otroci so želeli predvsem poizkusiti moji lutki gosenice in metulja, vendar jim ni bilo najbolj jasno, kako se jih pravilno vodi. Sama se jim pokazala, kako se s takimi lutkami igramo, nato pa jih povabila, da skupaj naredimo še več takih lutk.

Slika 24: Marionete so nam zelo všeč

Vsak otrok je najprej nogavico, ki sem jo držala, napolnil s polnilom. Ko je bila nogavica polna, jo je otrok prijel na koncu, jaz pa sem okoli navezala vrvico. Pri gosenici smo navezali tri vrvice, pri metulju pa samo eno. Nato je otrok nalepil še oči. Za gosenico sva nato skupaj navezala še vrv in palčke in gosenica je postala prava marioneta. Pri metulju pa sva skupaj z otrokom nalepila še krila, na njih navezala vrv in palčke, ter na vrhu glave nalepila še tipalke.

Slika 25: Nogavice je potrebno napolniti s polnilom

Slika 26: Metulj potrebuje tudi tipalke

Sama izdelava marionet je bila za otroke po mojem mnenju zahtevna, veliko stvari so lahko naredili samo z mojo pomočjo. Jim je pa bil končni izdelek zelo všeč, igriv in zanimiv. Največ težav so jim povzročale vrvice, ki so se zavijale.

Vsi zadani cilji so bili realizirani, vendar sama izdelava marionete pa se mi je zdela za te otroke prezahtevna, tako da naslednjič bi si morala zadati lažjo izdelavo, kjer bi bili otroci bolj samostojni. Otroci so med poslušanjem lepo sedeli in spremljali zgodbo. Ko sem jih naslednji dni vprašala, ali si želijo zgodbo o gosenici, so vsi pritekli k meni. Zgodbo smo s pomočjo aplikatov in lutk večkrat obnovili, dodali smo se pesem o gosenici.

V začetku sem si zastavila, da bi otroci marioneto vodili na tri vrvice, vendar sem kasneje preko dejavnosti ugotovila, da sta za otroke več kot dovolj dve vrvice.

Samo igro z lutko smo popestrili z razstavljenjo hrano na mizi in otroci so vodili lutko po mizi, da je gosenica jedla. Nekateri so lutko samo vlekli po mizi, niso uporabljali vrvic, bolj spretni pa so prijeli palčke in jo kot marioneto vodili do hrane. Potrebovali so tudi pomoč, nekaterim so se vrvice malo zapletle ali pa so staknili palčke.

Všeč jim je bilo tudi skrivanje lutke v tulec in potem smo lutko gosenice zamenjali z lutko metulja, ki je potem poletel. Pri tem so potrebovali pomoč, predvsem pri dajanju lutke v tulec.

4 ZAKLJUČEK

V diplomski nalogi sem predstavila projektno delo na temo Lutka v prvem starostnem obdobju.

Otroci so lutke spoznavali postopoma, po svojih željah in zmožnostih. Spoznali smo veliko različnih lutk, jih izdelali in se igrali z njimi.

Delo v skupini je potekalo postopoma, dan za dnem, odvisno od otroških želja in zanimanju. Največkrat se je dejavnost in igra z lutkami nadaljevala nekaj dni, saj so bili otroci motivirani in željni drugačnih iger in igrac, kot jih imajo vsakodnevno ponujeno. Dejavnosti so potekale kar dolgo, predvsem zato, ker je bilo potrebno posamezno lutko z vsakim otrokom izdelovati individualno.

Odzivi otrok so bili pozitivni, ravno tako odzivi staršev, ki so bili veseli naše ustvarjalnosti in tega, da so jim otroci še doma pripovedovali o dogajanju v vrtcu. Na koncu smo lutke razstavili tudi v garderobi, da so starši lahko videli naše skoraj dvomesečno delo.

Preko dela z lutko v vrtcu smo dobili odgovore na naša raziskovalna vprašanja, ki smo si jih zadali pred pričetkom dela, in sicer:

- 1. Kakšno vlogo ima lutka pri izvajanju dnevne rutine v prvem starostnem obdobju?*
Ugotovili smo, da ima lutka pomembno vlogo pri izvajanju dnevne rutine v prvem starostnem obdobju, saj večina otrok v tem obdobju še nima razvite dobre verbalne komunikacije in lahko otrok svoja občutja in želje pokaže preko lutke njenih izraznih sredstev – gib, likovnost, glas.
Otroci imajo v tem obdobju velikokrat domotožje, saj se prvič srečajo z vrtcem in imajo zaradi tega težave pri komunikaciji in stiku z novi ljudmi (vzgojiteljem, sovrstniki) in lutka jim je v veliko pomoč, saj ji otrok lahko zaupa bolj kot nekemu drugemu živemu bitju ter lažje komunicira z okoljem okoli sebe preko lutke.
Lutka je tudi odličan motivator, saj ji otroci sledijo in ponavljajo za njo. Lutka tako lahko povezuje vse elemente dnevne rutine in vodi otroke preko celotnega dneva v vrtcu.
- 2. Kako bo otrok sprejel lutko, kako se bo z njo spoznaval in kako bo z njo ravnal?*
Preko projekta smo ugotovili, da ne potrebujemo veliko, da bi lutko otrok sprejel. Dovolj je že samo to, da se lutka pojavi, se malo pošali z otroki, jim pove kakšno zgodbo, pesem ali svojo dogodivščino, jih poboža in se stisne k njemu ter tako vstopi v otrokovo srce, da ga le-ta vzljubi in vzame za svojega.
Spoznavanje z lutko je bilo spontano in postopno. Otroci so najprej spoznali lutko ljubljenska medvedka, ki je bil nenehno prisoten in radoveden, kaj otroci počnejo v vrtcu. Večina otrok je vse lutke lepo sprejela, brez kakšnih večjih težav, bili pa so trije otroci, ki jim sprva ni bilo všeč rokovanje z lutkami, vendar smo jim pustili čas, da so sami izrazili željo po igri in rokovanju z njimi.
- 3. Ali bo otrok lahko oživel lutko in se preko nje sporazumeval z okoljem?*
Seveda lahko otrok lutko oživi. Še posebno smo bili pozorni na otroke, ki so drugače bolj zaprti vase, ki niso posebno zgovorni, ki imajo rajši samotno igro, ki ne sodelujejo

v skupinski igri. Deklica, ki je bolj zadržana, se igra izključno sama, je sedaj uživala s svojo lutko, skrbela zanjo in se z njo pogovarjala o vseh možnih stvareh. Velikokrat je spregovorila, le če je imela lutko v roki in še to ni gledala nas, ampak v lutko, kot da samo njej pripoveduje.

Skozi dejavnosti nam je uspelo realizirati cilje, ki smo si jih zadali v pripravah. Velikokrat so se dejavnosti razširile po več dni, saj so otroci dajali spodbude, kaj bi se lahko z lutkami še igrali in kaj bi počeli z njimi. Največji problem pri izvajanju je bil čas, ki je v vrtcu omejen in smo včasih morali dejavnosti tudi predčasno zaključiti in jih nato nadaljevati kasneje ali celo naslednji dan.

Pozitiven je bil tudi odziv drugih otrok in zaposlenih, ki so občasno spremljali naše delo in jim je bilo všeč naše delo in končni izdelki.

Izdelane lutke imamo sedaj v igralnici na voljo za igro, ob koncu šolskega leta pa jih bodo otroci vzeli domov in jih bodo imeli za domačo uporabo.

Prišli smo do ugotovitve, da so lutke zelo primerne in dobrodošle v prvem starostnem obdobju, saj so otrokom v veliko pomoč tako pri komunikaciji z okoljem kot pri čustvenem odzivanju, saj otrok lutki zaupa. Lutka je primerna za lažje komuniciranje, ki je v prvem starostnem obdobju omejeno na verbalne sposobnosti in zmožnosti posameznika.

Ugotovili pa smo tudi, da lutke res ne zahtevajo veliko od nas, saj ne potrebujejo veliko materiala, ki je v vrtcih večni problem, saj ga je vedno premalo. Lutko namreč lahko naredimo iz odpadnega materiala ali pa samo uporabimo malo domišljije in svoje telo, pa imamo lutko.

Najbolj pa je seveda pomembno, da lutka dobro zaživi v roki njenega animatorja, kajti le tako bo lutka res zaživela in pritegnila otroke k delu.

Prišla sem do zaključka, da so lutke res čarobne in je z njimi res zelo zabavno. Preko lutke lahko postaneš kdorkoli in potuješ v svetu domišljije. Sama vem, da bom lutke redno uporabljala pri svojem nadaljnjem pedagoškem delu, saj je odziv otrok pri lutkah neverjeten in če lutko pravilno oživiš, lahko maksimalno pritegneš vso otroško pozornost.

Svet lutk je res čaroben, neprecenljiv.

5 LITERATURA

- Bahovec, Eva D. (Februar 2013). *Kurikulum za vrtce*. Ministrstvo za šolstvo in šport, druga izdaja, deseti natis. Ljubljana: Littera picta.
- Bastašić, Z. (1990). *Lutka ima i srce i pamet*. Zagreb: Školska knjiga.
- Batistič Zorec, M. (2005). *Pojmovanja v otroštvu in vzgoji kot dejavnik prikritega kurikula v vrtcu*. V: B. Vrbovšek (ur.). *Prikriti kurikulum v kurikulumu – rutina ali izziv v vrtcu*. Ljubljana: Supra
- Cvetko, I. (2010). *Veliko malo prstno gledališče*. Radovljica: Didakta d.o.o.
- Devjak, T., Skubic, D. (2009). *Izzivi pedagoškega koncepta Reggio Emilia*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Dewey, J. (2005). *High/Scopove ključne izkušnje – okvir za razumevanje aktivnega učenja*. V: M. Hohmann, D. P. Weikart. *Vzgoja in učenje predšolskih otrok (str. 23)*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Gobec, D. (2002). *Iz take smo snovi kot sanje*. V: *Lutka, revija za lutkovno kulturo*, št. 56. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije.
- Jazbec, M. (2005). *Prikriti kurikulum ali kako ga odkriti*. Za interno uporabo. Vrtec Ciciban: Novo mesto.
- Jurkowski, H. (1998). *Zgodovina evropskega lutkarstva*, 1. knjiga. Lutkovna knjižnica.
- Kolarič, J. (2007). *Dobro jutro, lutke! Lutkovne igrice za otroke*. Ljubljana: Genija.
- Korošec, H., Majaron, E. (2002). *Lutka iz vrtca v šolo*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani: Pedagoška fakulteta.
- Korošec, H. (2004). *Lutke – otrokov vsakdan v vrtcu in šoli*. Pridobljeno s <http://www.pef.uni-lj.si/~vilic/gradiva/3-korosec-kreativna.pdf>
- Korošec, H. (2005). *Komunikacija v gledališki in lutkovni dejavnosti*. Pridobljeno s <http://www.pef.uni-lj.si/~vilic/gradiva/3-korosec-komunikacija.pdf>
- Kroflič, B. (1989). *Plesna vzgoja za najmlajše*. Novo mesto: Pedagoška obzorja.
- Kroflič, R. (1997). *Med poslušnostjo in odgovornostjo*. Ljubljana: Založba Vija.
- Lepičnik Vodopivec, J. (1996). *Med starši in vzgojitelji ni mogoče ne komunicirati*. Ljubljana: Misch, Oblak in Schwarz.
- Marjanovič Umek, L. (2001). *Otrok v vrtcu. Priročnik h Kurikulumu za vrtce*. 1. natis. Maribor: Obzorja.
- Marjanovič Umek, L., Fekonja Peklaj, U. (2008). *Sodoben vrtec: možnosti za otrokov razvoj in zgodnje učenje*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
- Mikuš, A. (2002). *Lutka – moj nepogrešljiv pripomoček v razredu*. V: H. Korošec, E. Majaron (ur.). *Lutka iz vrtca v šole (str. 95 – 102)*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Mlakar Adamič, J. (1996). *Lutke in lutkarji - publikacija*. Revirski muzej Trbovlje.
- Pokrivka, V. (1985). *Djete i scenska lutka*. Zagreb: Školska knjiga
- *Publikacija vrtca Pedenjped Novo mesto, šolsko leto 2015/2016*. (Avgust 2015).

- Sitar, J., Cvetko, I. (1996). *Primeri detektiva Karla Loota – skrivnosti v galeriji ali zgodba o senčnih lutkah*. Ljubljana: DZS, d.d.
- Sitar, J. (2001). *Zgodbe za lutke in prste*. Ljubljana: DZS d.d.
- Slovar tujk. Pridobljeno s <https://sl.wikipedia.org/wiki/Komuniciranje>
- Trefalt, U. (1993). *Osnove lutkovne režije*. Ljubljana: Zveza kulturnih organizacij Slovenije.
- Varl, B. (1998). *Igrajmo se z lutkami*. Ljubljana: Mohorjeva družba.
- Varl, B. (1995). *Moje lutke – lutke na nitkah*. Šentilj: Založba Aristej.
- Varl, B. (1995). *Moje lutke – lutke na palici*. Šentilj: Založba Aristej.
- Varl, B. (1997). *Moje lutke – maske*. Šentilj: Založba Aristej.
- Varl, B. (1997). *Moje lutke – mimične lutke*. Šentilj: Založba Aristej.
- Varl, B. (1997). *Moje lutke – ploske lutke*. Šentilj: Založba Aristej.
- Varl, B. (1997). *Moje lutke – ročne lutke*. Šentilj: Založba Aristej.
- Vogelник, A. (1988). *Ročne lutke za deževne dni*. Ljubljana: Borec.
- Vogelник, E. (2012). *Odrske pripovedke*. Ljubljana: Modrijan založba, d.o.o.
- Zorec, D. (2007). *Lutke iz domače delavnice*. Grosuplje: Knjigca.
- Zorec, D. (2010). *Preproste lutke*. Grosuplje: Knjigica.